

KUNTA LIITTO

Kuntapulssi extra 1/2020

KORONAKRIISI JA SEN JÄLKIHOITO KUNNISSA 2020

Koontiraportti

Taustaa

Valtioneuvoston kanslia on pääministeri Sanna Marinin johdolla asettanut 8.4.2020 Martti Hetemäen johtaman valmisteluryhmän tekemään 31.5.2020 mennessä suunnitelman koronakriisin jälkihoitoa koskevista toimenpiteistä ja niiden valmistelusta. Valmisteluryhmä on lähestynyt Suomen Kuntaliittoa 22.4.2020 ja pyytänyt apua saadakseen valmistelun tueksi eri kokoisten kuntien näkemyksiä ja toiveita kriisin jälkihoidon osalta. Kuntien näkemyksiä tarvitaan tukemaan valmisteluryhmän työtä, jota käsitellään valtioneuvostossa ensi kerran jo maanantaina 4.5.2020.

Kuntaliitto ryhtyi toimenpiteisiin avunpyynnön saatuaan ja lähestyi maamme kuntakenttää Kuntapulssi-kyselyllä. Tavoitteena on ollut saada maamme kaikilta kunnilta näkemyksiä niistä toimenpiteistä ja niiden vaiheistuksesta, joilla koronakriisin jälkihoito ja Suomen jälleenrakennuksen suunnittelu voitaisiin toteuttaa mahdollisimman järkevästi. Työ toteutettiin huhtikuussa, 27.–30.4.2020 välisenä aikana sähköisenä kyselynä ja se toimitettiin maamme jokaisen 310 kunnan kuntajohtajille.

Kyselyyn saatiin vastauksia 163 kunnasta ja kaupungista ja vastausprosentiksi muodostunut 53% on kahden päivän vastausaika huomioiden erinomainen tulos. Vastausaktiivisuus vaihteli lähtien alle 5 000 asukkaan kuntien 43 prosentista päätyen yli 50 000 asukkaan kaupunkien 100 prosenttiin. Kuntatyypeittäin tarkasteluna vastausaktiivisuus vaihteli kehyskuntien 50 prosentista C23-kaupunkien 100 prosenttiin. Vastanneissa kunnissa asuu yhteensä 4,3 miljoonaa asukasta eli 78 prosenttia koko maan väestöstä.

Kuntaliiton eri yksiköt valmistelivat nopealla aikataululla tiiviitä toimialakohtaisia tausta-aineistoja kuntien vastaamisen tueksi ja ne koottiin omalle kyselyä koskevalle sivustolle Kuntaliiton sivustolla. Kuntien vastaukset saatiin 29.4., jolloin kokoontuivat myös Kuntaliiton eri kuntatyypiverkostojen (suuret kaupungit, seutukaupungit, kehyskunnat, pienet kunnat sekä ruotsin- ja kaksikieliset kunnat) edustajat omiin kokouksiinsa analysimaan kyselyn teemoja ja nostamaan esille vastauksissa ilmenneitä ja kullekin kuntatyypiverkostolle keskeisiä havaintoja. Tämä kuntatyypiverkostojen tapaamisissa tehty analyysi ja tulkinat toimivat tämän raportin keskeisenä sisältönä.

Tämän raportin tilastollisissa kuvissa ja graafeissa on mukana kaikkien kuntien vastaukset ja niiden analysointi on tehty pääosin kuntatyypiverkostoittain. Kuntatyypiverkostot on esitelty tarkemmin Liitteessä 1. Sen lisäksi liitteestä 2. löytyy varsinainen kyselylomake, liitteestä 3. selvityksen kaikki tilastolliset kaaviot ja liitteestä 4. kaikki kuntien avovastaukset kuntakokoluokittain.

Helsingissä 4.5.2020

Minna Karhunen
toimitusjohtaja

Hanna Tainio
varatoimitusjohtaja

Timo Reina
varatoimitusjohtaja

Dispositio

Taustaa

Kyselyn tulokset teemoittain ja kysymyksittäin

1. Kuntien tehtävät ja velvoitteet

1. Hallituksen valmistelemien, kunnille uusia tehtäviä aiheuttavien hankkeiden toteuttaminen nykyisessä koronakriisitilanteessa?
2. Kuntien velvoitteiden karsinta koronakriisin syventämän kuntatalouden kriisin vuoksi?
3. Henkilöstön kelpoisuusehtoja tai tarkkarajaisia tehtäväkuvien väljentäminen?

2. Talous

4. Mitä koronakriisin aiheuttamia taloudellisia vaikutuksia tulisi kompensoida kunnille?
5. Mikä olisi kompensaaation oikea taso ja millä periaatteella kohdennuksen pitäisi tapahtua?
6. Mitkä olisivat hyviä investointihankkeita kuntatalouden kannalta ja miten ne tulisi rahoittaa?
7. Miten kuntatalouden kestävyys koronakriisin jälkeen varmistetaan ja turvataan investoinnit?

3. Sosiaali- ja terveystaloudet

8. SOTE-uudistuksen valmistelu ja sen aikataulu koronakriisin aiheuttamassa tilanteessa?
9. Sote-palveluiden asiakasryhmiä koskeva yhteistyöselvitys lähipalvelun ja etäpalvelun osalta?

4. Elinkeinopoliittikka ja yhdyskuntarakentaminen

10. Miten kunnassa kyetään suunnittelemaan akuutin koronakriisin yli meneviä pidemmän aikavälin kehittämistoimia ja uusia ratkaisuja elinvoiman edistämiseen?
11. Mitä toimenpiteitä valtiolta tarvitaan kuntien elinvoiman vahvistamiseksi?
12. Työllisyyspalvelujen toimivuuden lisäys TE-hallinnon asiakastietojärjestelmä (avaamisella)?
13. Millä aikajärjestyksellä edellä mainittu URA-asiakastietojärjestelmä pitäisi mielestänne avata?
14. Millä aikataululla valtion ja kuntien tulisi käynnistää yhteinen selvitys koronakriisin vaikutuksista kunta- ja aluetalouteen sekä elinkeinorakenteeseen?
15. Hidastaako koronakriisi yhdyskuntarakenteen infrainvestointeja kunnissa?
16. Asuntotuotannon hankkeita, joiden käynnistymistä infra- tai muu avustukset nopeuttaisivat?

5. Opetus- ja kulttuuripalvelut sekä muut

17. Mitä asioita tulisi erityisesti huomioida, jotta koulujen opetus käynnistyisi koronakriisin jälkeen mahdollisimman kivuttomasti oppilaiden arjen ja opetustyön sujuvuuden näkökulmasta?
18. Mitä koronan myötä omaksuttuja digitaalisia käytäntöjä tulisi jatkaa kriisitilanteen jälkeen?
19. Missä määrin koronakriisi ja sen jälkeinen siirtymävaihe aiheuttaa paineita kuntien kotouttamistoimiin sekä vieraskielisen väestön palvelujen järjestämiseen?
20. Millaista tukea kunnat toivovat valtiolta, Kuntaliitolta tai muilta toimijoilta kielellisen vähemmistön oikeuksien turvaamiseksi koronakriisin jälkihoidossa?

6. Liitteet:

- Liite 1: Kuntatyöppiverkostojen kuvaukset
- Liite 2: Kyselylomake
- Liite 3: Tutkimustulokset ja taulukot kysymyksittäin
- Liite 4: Kaikki avovastaukset kuntakokoluokittain

KUNTATYYPPIVERKOSTOJEN KOKOAMIA NÄKEMYKSIÄ JA TÄYDENNYKSIÄ KYSELYYN JA SEN TEEMOIHIN

1 Kuntien tehtävät ja velvoitteet

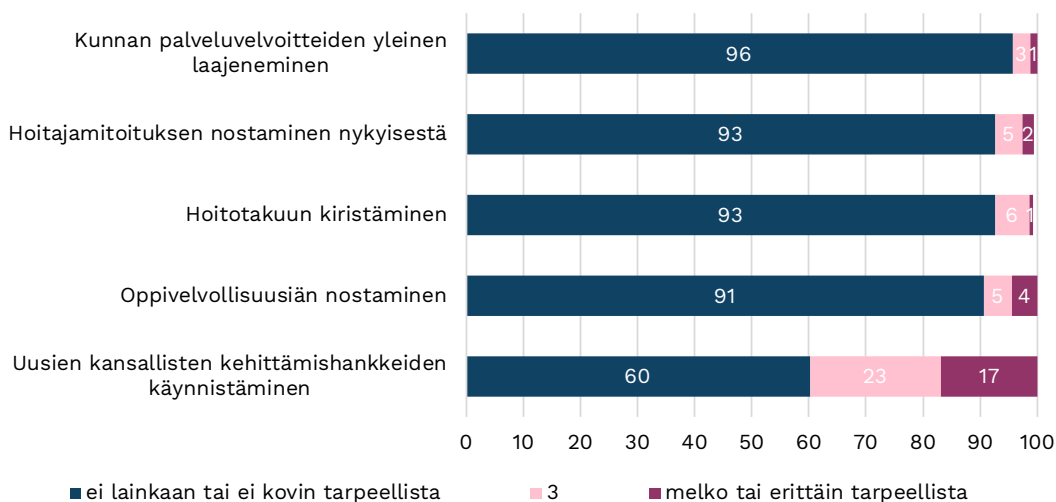
Kys 1: Kuinka tarpeellisenä pidätte seuraavien, maan hallituksen valmistelemien, kunnille uusia tehtäviä aiheuttavien hankkeiden toteuttamista nykyisessä koronakriisitilanteessa?

NÄKEMYKSET UUSIA TEHTÄVIÄ KUNNILLE AIHEUTTAVISTA HANKKEISTA

Kunnan palveluvelvoitteiden yleinen laajeneminen koetaan täysin tarpeettomaksi nykyisessä koronatilanteessa. Tätä mieltä ovat lähestulkoon kaikki kunnat (96 %) kuntatyyppistä ja kuntakoosta riippumatta. Vahvimmin palveluvelvoitteiden laajenemista vastustetaan yli 50 000 asukkaan kunnissa (C23-kaupungit).

Lähes kaikki kunnat (91–93 %) pitävät tarpeettomana niin hoitajamitoituksen nostamista nykyisestä, hoitotakuun kiristämistä kuin myös oppivelvollisuusiän nostamista nykyisessä koronatilanteessa. Myös näistä ollaan samaa mieltä erityyppisissä ja erikokoisissa kunnissa.

Selvä enemmistö (60 %) kunnista ei kannata uusien kansallisten kehittämishankkeiden käynnistämistä nykytilanteessa, vajaa viidennes kunnista kannattaa. Eniten kannatusta seutukaupungeissa (23 %) ja 50 001–100 000 asukkaan kunnissa (25 %).

Kuvio 1. Kuntien näkemykset maan hallituksen valmistelemien, kunnille uusia tehtäviä aiheuttavien hankkeiden toteuttamista nykyisessä koronakriisitilanteessa. Vastausten %-jakaumat, N=160-163.

Kuntatyypiverkostojen näkemyksiä aiheesta

Kysymys uusien tehtävien tai velvoitteiden toteuttamisesta vallitsevassa akuutissa kriisitilanteessa sai eri kuntaryhmiltä varsin yksimielisen tuomion.

Suurten kaupunkien yleinen näkemys on, ettei nyt ole sopiva aika lisätä kuntien työtaakkaa eikä taloudellista räsitusta uusilla tehtävillä tai velvoitteilla. Kaupungit haluavat työrauhan toimivien hyvinvointipalveluiden palauttamiseksi. Tämän vuoksi ne toivovat myös sosiaali- ja terveysministeriön valtionavustushakujen aikataulun jatkamista. Pitkällä tähtäyksellä suuret kaupungit toivovat osaamiseen panostamista ja oppivelvollisuusiän nostaminen pitkällä tähtäyksellä sai myös varovaista tukea.

Kaupungit nostivat esiin myös työllisyyden kuntakokeilun nopean toteuttamistarpeen polkuna kohti kaupunkien pysyvämpää roolin vahvistumista työllisyyden hoidossa sekä elinkeinopalveluissa. Se helpottaisi myös mm. ELY-keskusten työtaakkaa kriisin aikana. Lisäksi kaupungit toivovat URA-järjestelmään pääsyn mahdollistamista välittömästi mikä avaisi mahdollisuuksia erityisesti pitkäaikaistyöttömien auttamisessa tilanteessa, jossa TE-hallinto tukkeutuu lomautusten ja työttömyyden lisääntyessä.

Sen enempää **seutukaupungit** kuin **kehyskunnat** eivät myöskään pitäneet hallituksen valmistelemia ja kunnille uusia tehtäviä aiheuttavia hankkeita tarpeellisina. Ne korostavat, että tehokkuutta saataisiin lisää, jos paikallistason toimivaltaa ja liikkumavapautta palvelujen järjestämiseen lisättäisiin eikä palvelurakennetta edelleen jäykistäviä mitoituksia (esim. hoitajamitoitus) enää määriteltäisi.

Myös **seutukaupungit** kannattavat työllisyydenhoidon voimavarojen, tehtävien ja vastuun siirtoa kunnille, jotta toimintaa voitaisiin organisoida nykyistä tehokkaammaksi ja joustavammaksi. Esillä oli myös näkemyksiä, että jos kunnille ei anneta valtaa ja vastuuta työllisyydenhoidosta, tulee kuntien osuus pitkäaikaistyöttömien työmarkkinatukiosuudesta vastaavasti poistaa. Lisäksi ne toivovat valtion osallistuvan väylien ylläpitoon ja investointeihin nykyistä vahvemmin. Lisäksi seutukaupungit olivat halukkaita luopumaan talouden tasapainottamisveloitteen tiukasta aikataulusta ja esittävät kahta lisävuotta niiden osalta.

Pienistä kunnista valtaosa toivoo, että kaikki kuntien menoja ja vastuita lisäävät hankkeet laitetaan jäihin. Lisäksi ne haluavat edistää paikkariippumattoman työn mahdollistamista valtion viroissa, palvelutarpeen ja hoitoisuuden kansallisen arviointi- ja seurantamittaristo käyttöönottoa. SOTE-uudistusta pienet kunnat pitävät välttämättömänä ja toivovat että sen yhteydessä huomioidaan alueelliset erot sekä eri kokoluokan kuntien erot mahdollisimman hyvin.

Myös valtaosa **ruotsin- ja kaksikielisistä** kunnista vastustaa kuntien uusia velvoitteita vallitsevassa tilanteessa. Erityisesti tämä kohdistuu oppivelvollisuusiän nostamiseen, mutta myös muihin palveluvelvoitteisiin ja henkilöstömitoituksiin sekä hoitotakuun osalta. Sitä vastoin suhtautuminen valtion uusia kehittämishankkeita kohtaan on selkeästi myönteisempää.

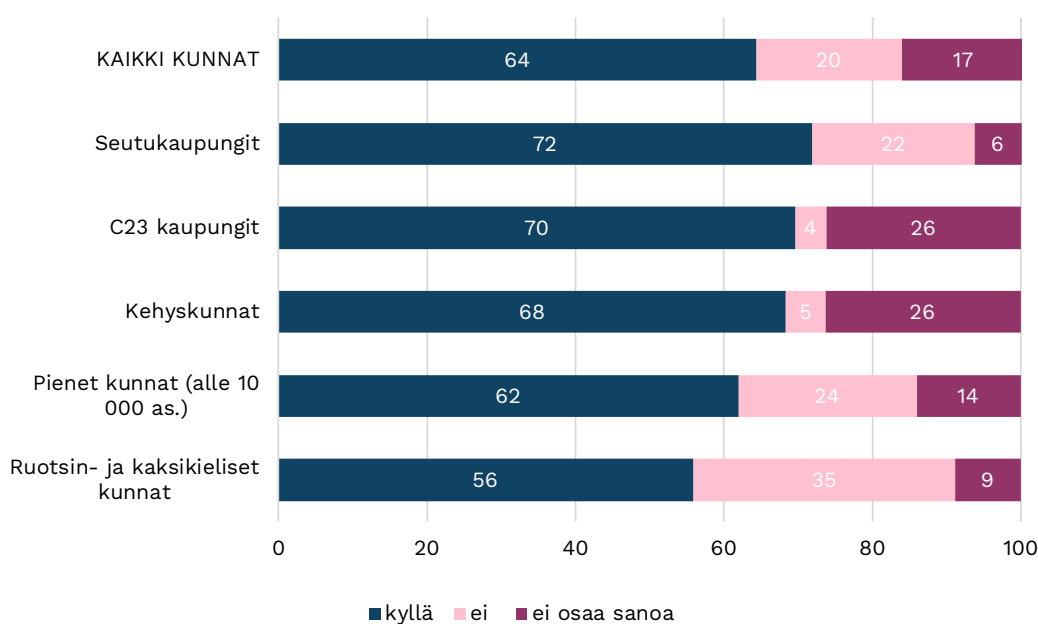
Kysymys 2. Tulisiko kuntien nykyisiä tehtäviä tai velvoitteita karsia koronaviruksen aiheuttaman kuntatalouden kriisin vuoksi?

NÄKEMYKSET NYKYISTEN TEHTÄVIEN KARSIMISESTA

Lähes kaksi kolmesta kunnasta (64 %) on sitä mieltä, että nykyisiä tehtäviä tai velvoitteita tulisi karsia. Joka viidennen kunnan (20 %) mielestä tehtävien tai velvoitteiden karsintaa ei tule tehdä. Nykyisten tehtävien tai velvoitteiden karsintaa kannattaa enemmistö kaikkien kuntatyyppien ja kuntakokoluokkien kunnista.

Vahvimmin nykyisten tehtävien/velvoitteiden karsintaa kannattavat seutukaupungit (72 %) ja C23-kaupungit (70 %) sekä eri kokoluokista 20 001–50 000 asukkaan kunnat (70 %).

Eniten tehtävien karsintaa vastustetaan ruotsin- ja kaksikielisissä kunnissa (35 %). Kaikissa alle 20 000 asukkaan kuntakokoluokissa karsintaa vastustavien kuntien osuus on yli viidennes vastanneista, kun taas suurimmissa 100 000 asukkaan kaupungeissa ei yhtään.

Kuvio 2. Kuntien näkemykset siitä tulisiko kuntien nykyisiä tehtäviä tai velvoitteita karsia koronaviruksen aiheuttaman kuntatalouden kriisin vuoksi. Vastausten %-jakaumat, N=163.

Kuntatyyppiverkoston näkemyksiä aiheesta

Suurten kaupunkien näkökulmasta kyse ei ole niinkään tehtävien karsimistarpeesta, kunhan niiden hoitamisen luvattuja rahoitusperiaatteita noudatetaan. Enemminkin kyse on tehtäviin liittyvästä ohjauksesta ja sääntelystä, jota tulee systemaattisesti helpottaa, jotta suuret kaupungit voivat paremmin sopeuttaa toimintaansa koronakriisin jälkeiseen aikaan. Suurten kaupunkien näkemyksen mukaan olisi kriittisesti arvioitava viimeisten kymmenen vuoden aikana annetut lakisääteiset tehtävät ja velvoitteet (esim. varhaiskasvatuksen ryhmäkoko).

Suurten kaupunkien mielestä normipohjaisten tehtävien lisäksi on joukko erilaisia ohjauksinstrumentteja, joista seuraa runsaasti erilaista kirjausvelvoitteita ja raportointia. Siksi olisi syytä tehdä kokonaisarvio siitä, ovatko nämä ohjauksinstrumentit tarpeellisia vai voidaanko luottaa kuntien kykyyn tehdä kuntalain mukaiset strategiansa kautta kirjaamalla siihen yhteiset tiedolla johtamisen periaatteet. Poistettavina velvoitteina osa suurista kaupungeista piti mm. toimeentulotuen rahoitusta kuntien taholta sekä työmarkkinatuen kuntaosuutta, mikäli työllisyyden kuntakokeilu viivästyy tai peruuntuu. Lisäksi kaupungit haluavat luopua hoitotakuun määräajoista ja joustavoittaa hankintalakia.

Seutukaupunkien näkökulmasta nykyisiä tehtäviä tulisi karsia erityisesti väljentämällä henkilöstömitoituksia hoivan avustavissa tehtävissä mm. sosiaali- ja vanhuspalveluiden ja varhaiskasvatuksen avustavissa tehtävissä, poistamalla päivähoidon subjektiivinen oikeus, lisäämällä liikkumavapautta palveluiden järjestämisessä sekä valtion osuuden kasvattamisesta tie- ja infrainvestoinneissa.

Jatkossa seutukaupunkien mielestä olisi tärkeää toimia moniammatillisesti ja sektorirajat ylittäen, tämän vuoksi kunnille tulee mahdollistaa nykyistä laajemmat valtuudet palveluiden järjestämiseen paikallisesti. tehokkuutta saataisiin lisää, jos paikallistasolle lisätäisiin toimivaltaa ja liikkumavapautta palvelujen järjestämiseen eikä määriteltäisi lisää mitoituksia (esim. hoitajamitoitus), joilla jäykistetään palvelurakennetta. Lisäksi seutukaupunkien mielestä talouden tasapainottamisvelvoitteen tiukasta aikataulusta pitäisi luopua. Ne myös katsovat, että tarvitaan työllisyydenhoidon kokoaminen ja vastuunsiirto kunnille, jotta toimintaa voitaisiin organisoida tehokkaammaksi ja joustavammaksi. Jos kunnille ei anneta valtaa ja vastuuta työllisyydenhoidosta, tulee myös kuntien osuus pitkäaikaistyöttömien työmarkkinatukiosuudesta poistaa.

Kehyskunnat toivovat normien karsintatyön alkavan välittömästi ja liikkeelle tulisi lähteä kunnille annetuista uusista tehtävistä, joiden järjestäminen on kalleinta tai vie niiltä eniten resursseja. Erityisesti perusopetuksen ryhmäkoot ja muut varhaiskasvatukseen kohdentuvat toimenpiteet tulisi arvioida uudelleen. Erityisesti varhaiskasvatuksen nykynormisto ryhmäkokovaatimuksineen hankaloittaa toimintaa. Sitä toimivampana pidetään yksikkökohtaista tarkastelua. Myös hoitotakuu tulisi kehyskuntien mukaan arvioida uudelleen, samoin oppivelvollisuusiän nostaminen tulisi siirtää myöhemmin toteutettavaksi. Ne toivovat myös henkilöstön kelpoisuusehtojen ja tarkkarajaisten tehtäväkuvien välitöntä väljentämistä etenkin varhaiskasvatuksessa, sosiaalipalveluissa ja vanhuspalvelussa.

Myös **pienet kunnat** ovat vastauksissaan edellisten kanssa samalla linjalla. Niillä on halu keventää yksityiskohtaista sääntelyä laajasti kaikissa kustannuksiltaan merkittävässä

palvelukokonaisuuksissa, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetustoimessa. Toiveena on, että toiminnassa keskityttäisiin kuntalain mukaisesti kuntastrategiaan ja talous- ja toimintasuunnitelmiin erilaisten sektorisuunnitelmien tai erillisvaikutusarviointien sijasta. Myös erilaisten suunnitteluvaihtoehtojen vähentäminen, esim. työsuojelu-, henkilöstö-, hyte-, lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelmat sekä muu jatkuvat arviointivaihtoehdot vievät arvokasta työaikaa konkreettiselta tekemiseltä. Lisäksi pienet kunnat kannattavat työmarkkinatuen kuntaosuuden poistamista tai voimakasta laskemista sekä toivovat lisää joustavuutta varhaiskasvatuksen henkilöstömitoitukseen ja henkilöstön koulutusvaatimuksiin liittyen (esim. perumalla lastentarhanopettajien uusi minimimäärätaso).

Ruotsin- ja kaksikielisten kuntien joukossa normien purkaminen hieman jakaa vastaajia alueellisesti; uusimaalaiset kunnat olisivat halukkaita karsimaan velvoitteita, kun taas Pohjanmaan rannikon kunnat haluaisivat enemmän pitää nykytehtävistä kiinni. Ahvenanmaan kunnat jakautuvat molempiin em. leireistä. Kokonaisuutena karsintaa haluttaisiin muiden kuntatyyppien tapaan ulottaa henkilöstömitoitukseen kuntien sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä varhaiskasvatuksessa. Lisäksi kunnat toivovat suurempaa vapautta päättää itse siitä, kuinka palvelut tuotetaan. Viesti ruotsinkielisiltä kunnilta onkin se, että normeja ja valtiollista ohjaamista tulisi vähentää ja keskittyä sen asemasta tavoitteiden asetantaan. Myös kuntamarkkinatuen kuntaosuuden, arkisesti sakkomaksun poistamista toivotaan.

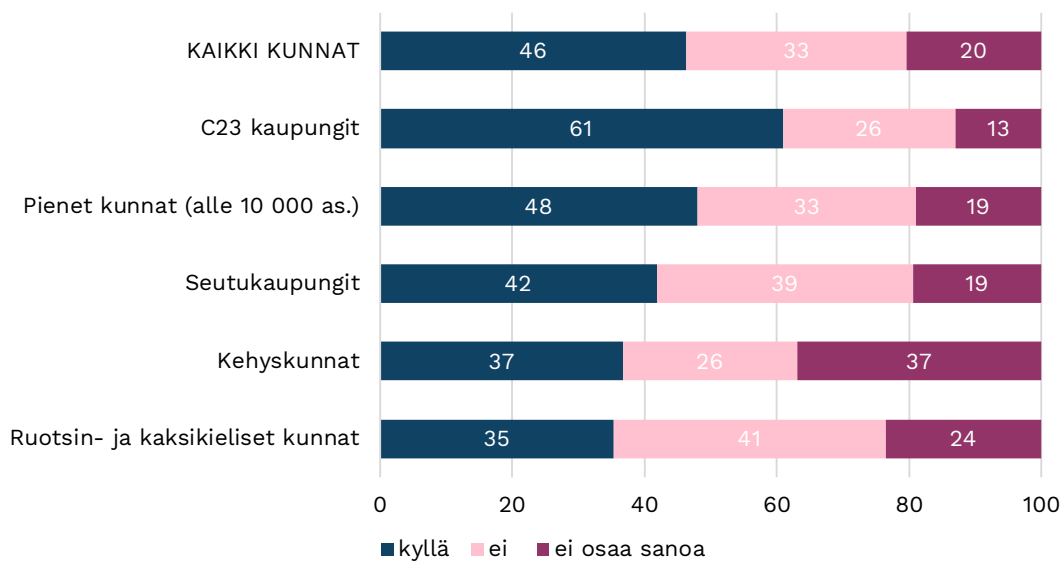
Kysymys 3. Tulisiko henkilöstön kelpoisuusehtoja tai tarkkarajaisia tehtäväkuvia mielestänne väljentää korona-kriisin seurauksena?

NÄKEMYKSET HENKILÖSTÖN KELPOISUUSEHTOJEN JA TARKKARAJAISTEN TEHTÄVÄKUVIEN VÄLJENTÄMISESTÄ

Lähes puolet kunnista (46 %) kannattaa henkilöstön kelpoisuusehtojen tai tarkkarajaisien tehtäväkuvien väljentämistä koronakriisin seurauksena, joka kolmas kunta (33%) on sitä vastaan.

Eniten henkilöstön kelpoisuusehtojen tai tarkkarajaisien tehtäväkuvien väljentämistä kannattavat C23-kaupungit (61 %), vähiten ruotsin- ja kaksikieliset kunnat (35 % puolesta, 41 % vastaan). Seutukaupunkien näkemykset jakaantuvat eniten puolesta ja vastaan.

Eri kokoluokan kunnista selvästi eniten tehtäväkuvien väljentämistä kannattavat suurimmat yli 100 000 asukkaan kaupungit (78 %). 50 001–100 000 asukkaan kuntien mielipiteet jakaantuvat täysin. 20 001–50 000 asukkaan kunnissa väljentämistä vastustavien kuntien osuus on suurempi kuin puoltavien (25 % puolesta, 35 % vastaan), kantaa ottamattomia lähes puolet (41 %).

Kuvio 3. Kuntien näkemykset siitä tulisiko henkilöstön kelpoisuusehtoja tai tarkkarajaisia tehtäväkuvia mielestänne väljentää koronakriisin seurauksena. Vastausten %-jakaumat, N=162.

Kuntatyypiverkostojen näkemyksiä aiheesta

Suuret kaupungit toivovat, että sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa henkilöstön työnjakoa tulisi välittömästi uudistaa nykyistä joustavammaksi esimerkiksi hoitajien ja lääkäreiden sekä sosiaaliohjaajien ja sosiaalityöntekijöiden välillä jo koronasta irtautumisvaiheessa. Samoin suuret kaupungit toivovat, että varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutustason nostamiselle on annettava jatkoaikaa 2030 saakka.

Myös **seutukaupunkien** ja **kehyskuntien** näkökulmasta henkilöstön kelpoisuusehtoja ja tehtävärajauksia tulisi väljentää muun muassa sosiaalityön, varhaiskasvatuksen ja vanhustyön hoitoa ja hoivaa avustavissa tehtävissä. Eli jos kunnille annetaan toimivaltaa, on seutukaupunkien näkökulmasta perusteltua myös vastuuta työn järjestelyistä. Siksi on tärkeää toimia moniammatillisesti ja sektorirajat ylittäen ja tähän tarvitaan nykyistä huomattavasti laajemmat valtuudet.

Pienet kunnat toivovat, että siirtomahdollisuus eri tehtäviin olisi nykyistä joustavampi esim. perusopetuksesta varhaiskasvatukseen ja toisin päin. Muiden kuntatyypiverkostojen tapaan myös ne katsovat, että sosiaalihuollon, vanhuspalveluiden ja varhaiskasvatuksen avustavat tehtävät pitäisi olla keveämmin normitettuja sekä laadullisten että määrällisten velvoitteiden osalta jo työvoiman saannin näkökulmasta. Lisäksi varhaiskasvatuksessa läsnä oleva avustava - ja ei pätevyysvaatimuksia täyttävä - henkilöstö tulisi laskea mukaan mitoitukseen.

Ruotsin- ja kaksikieliset kunnat yhtyvät omissa arvioissaan edellä mainittujen kuntatyypiverkostojen vastauksiin, lisäten tehtävien listaan vielä koulukuraattorit ja pienimpien lasten pedagogiset tehtävät. Kuntien tulisi muun muassa voida käyttää kotiaavustajia lähihoitajien sijasta, kunnat muistuttavat.

2 Talous

Kysymys 4. Mitä koronakriisin aiheuttamia taloudellisia vaikutuksia tulisi mielestänne kompensoida kunnille?

Kuntatyypiverkostojen näkemyksiä aiheesta

Suuret kaupungit korostavat, että valtion tulee kompensoida täysimääräisesti kaikki koronapandemiasta aiheutuvat kustannukset. Näihin kuuluvat myös erikoissairaanhoidon kustannukset, jotka on kompensoitava suoraan sairaanhoitopiireille ja sote-kuntayhtymille ja niissä on otettava huomioon myös mm. syntyvä hoitovelka.

Kaupunkinen rahoituspohja on verovaltainen, joten koronakriisin aiheuttamat taloudelliset vaikutukset tulevat näkymään kaupungeissa sekä ansiotuloverojen että yhteisöverojen vähenemisenä, mutta myös kaupunkikonsernin muina tulonmenetyksinä. Siksi kunnille ja kaupungeille osoitettavan kompensaation tulee kattaa aiheutuneet menetykset laajasti, sisältäen mm:

- » hoidontarpeeseen varautumisen lisäkustannukset,
- » kiireettömän hoidon siirtymisestä aiheutuvat kustannukset,
- » kuntien verotulomenetykset,
- » jäämättä saaneiden maksutulojen menetykset,
- » kuntakonsernin tulonmenetykset, esim. joukkoliikenteessä syntymättöminä lipputuloina, yrittäjille annettuina vuokrahelputuksina kiinteistöyhtiöissä sekä peruuntuneiden suurten tapahtumien aiheutuneina tulonmenetyksinä.

Myös **seutukaupungeissa** kannetaan suurten kaupunkien tapaan huolta samoista asioista eli verotulojen laskusta, kasvaneista ja siirtyvistä sote-kustannuksista sekä maksutulojen menetyksistä. Lisäksi kriisinhoidosta aiheutuneet muut kustannukset, mukaan lukien lisämenot opetuksessa ja terveydenhoidossa tulee huomioida jälleenrakennusvaiheeseen päästäessä. Lisäksi seutukaupungit edellyttävät, että työllisyydenhoidon kuntakustannusten nousu ja kohonnut työmarkkinatuen kuntaosuudet kompensoidaan tai enemminkin jätetään perimättä.

Seutukaupungit korostavat, että vuoden 2020 valtionosuuksien etupainotteisuus ja takaisinmaksu heti 2021 korotettuna ei ole oikeudenmukainen kunnille. Se, että viivästyneet verotulot 2019 vuodelta maksetaan viivästyskorkoineen, on oikea ratkaisu mutta niitä ei voi huomioida 2021 valtionosuusvähennyksessä. Kunnat ovat joutuneet rahoittamaan tämän vuoksi omaa käyttötalouttaan jo lainarahalla ja maksamaan rahoituslaitoksille myös korot.

Kehyskuntien rahoituspohja on verovaltainen, joten koronakriisin aiheuttamat taloudelliset vaikutukset tulevat näkymään kehyskunnissa sekä ansiotuloverojen että yhteisöverojen vähenemisenä. Verotulokompensaatioiden tulisi olla kehyskunnille molempien lähteiden osalta ensisijainen ja valtionosuuskompensatio vasta toissijainen kompensatiomuoto.

Kaikista uusista velvoitteista pidättäytymisen ohella pienet kunnat korostavat syntyneiden kulujen täysimittaista kompensatiota sekä nykyisen tulopohjan heikentymisen aidosti ja tasapuolisesti huomioivaa kompensatiota. Sen tulee olla oikea ja läpinäkyvä ja koostua erilaisista mekanismeista, joiden kokonaisvaikutus on eri kokoisille kunnille tasapuolinen syntyneiden todellisten kustannusten ja menetysten suhteessa.

Pienet kunnat myös edellyttävät, että kuntien verotulomenetykset ja kuntien kasvaneet sote-menot sekä muut selkeästi koronasta aiheutuvat ylimääräiset kulut korvataan täysimääräisenä ja pysyvästi, ei esimerkiksi valtionosuuksia vuosien välillä siirtelemällä. VM:n julkistama malli, jossa vuoden 2020 valtionosuudet tilitetään etupainotteisesti ja sen takaisinmaksu vuoden 2021 aikana korotettuna, ei ole oikeudenmukainen kunnille. Koronakriisin aiheuttamat vaikutukset ulottuvat pitkälle aikavälille, joten ne on vastaavasti huomioitava useampana tulevana taloussuunnitelmavuotena.

Lisäksi **pienet kunnat** muistuttavat, että kuntien nykyrooli työmarkkinatuen osalta laukeaa käsiin, jos työllisyystilanne heikkenee pysyvämmiin. Siksi valtion rooli asiassa on tärkeä jo perustuslaillisesta näkökulmasta. Siten työttömyyden kasvusta aiheutuvia maksuja esim. työmarkkinatuen kuntaosuuksien osalta on luovuttava, laskettava tai jäädytettävä. Myös työllisyyden ja kuntouttavan työtoiminnan hoitoa paikallistasolla tulisi lisätä sekä aikaistaa työllisyshankkeiden pilotoiteja. Myös kriisikuntakriteereissä tulee huomioida koronakriisin vaikutus, sillä monen kunnan on mahdotonta toteuttaa talouden tasapainotussuunnitelmaa suunnitellusti kriisin vuoksi. Lisäksi pienille kunnille tärkeässä maatilojen lomituksessa on menetetty asiakasmaksutuloja, kun lomaa ei pidetä tai niitä siirretään.

Tilanne **ruotsin- ja kaksikielisten** kuntien osalta on hyvin yhteneväinen edellisten vastausten kanssa ja suurimmat huolet liittyvät verotulomenetyksiin, sosiaali- ja terveydenhuollon kasvaneisiin ja lykkääntyviin menoihin, kuntien tarjoamaan yritystukeen ja sen riittävyteen sekä joukkoliikenteen laskeviin lipputuloihin.

Kysymys 5. Mikä olisi mielestänne kompensaaion oikea taso ja millä periaatteella kohdennuksen pitäisi tapahtua?

Kuntatyyppiverkostojen näkemyksiä aiheesta

Suuret kaupungit pitävät lähtökohtana, että valtion tulee kompensoida kunnille kaikki koronasta aiheutuvat taloudelliset menetykset. Kriisi ja taloudelliset menetykset ovat ennen kaikkea seurausta valtiovallan toimenpiteistä. On valtion tehtävä toimia puskurina ja ottaa iskut vastaan. Taloudellinen kompensatio on välttämätön, jotta jo ennen kriisiä heikossa tilanteessa oleva kuntatalous kestäisi kriisin seurauksineen.

Suurten kaupunkien yhteinen näkemys on, että kompensatio tulee kohdentaa oikeudenmukaisesti niihin tulomenetyksiin ja menolisäyksiin, jotka aiheutuvat nimenomaan koronasta. Kun valtio kompensoi kunnille verotulojen menetykset erillisellä valtionosuudella, tämä kompensatio ei voi kuulua kuntien verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen piiriin. Valtion tulee kompensoida kunnallisverotulojen menetykset kaupungeille siten, että jakoperusteena käytetään palkansaajien maksamien kunnallisverojen

osuutta maksetuista veroista viimeksi vahvistetun vuoden 2018 verotuksen mukaan. Vastaavasti kuntien yhteisöveromenetykset tulee kompensoida korottamalla yhteisöveron jako-osuutta menetyksiä vastaavasti. Lisäksi valtion on kompensoitava kaupunkiseutujen joukkoliikenteen menetyksiä, esim. lipputulomenetyksiä, suoraan.

Seutukaupunkien mukaan kompensatio tulee tehdä täysimääräisenä asukasmäärien suhteessa ja aiheuttamisperiaatteen mukaisesti. Kompensointi tulee lisäksi tehdä kunta-kohtaisiin laskelmiin perustuen.

Myös **kehyskuntien** näkemyksen mukaan kompensatation tulee vastata todellisia taloudellisia menetyksiä täysimääräisesti. Valtionosuuksien jakoon perustuva kompensatio ei vastaa todellisia menetyksiä eikä kohtelee siksi kuntia oikeudenmukaisesti. Eli kompensatioiden tulisi kattaa sekä verotulojen ja muiden tulojen - kuten maksutulot - menetykset ja menolisäykset. Lisäksi myös kehyskunnat toivovat, että sairaanhoitopiireille suunnattua rahoitusta ei ohjata kuntien kautta vaan suoraan sairaanhoitopiireille.

Pienet kunnat korostavat, että sosiaali- ja terveystalouden kustannukset on kompensoitava täysimääräisinä sote-palvelut järjestäville sairaanhoitopiireille, sote-kuntayhtymille ja kunnille. Muut kustannukset on kompensoitava peruspalvelujen valtionosuuksissa suoraan kunnille. Pienten kuntien näkökulmasta kompensatioita ei saisi toteuttaa kunnallisverojen suhteessa, sillä se kattaisi pienten kuntien osalta syntyneistä verotulojen menetyksistä vain pienen osan. Verotulojen ja toimintatuottojen menetykset on korvattava kunnille kokonaisuudessaan.

Valtion toimenpiteitä pitää kohdentaa myös elinkeinoelämän jatkuvuuden turvaamiseen ja monilla pienillä paikkakunnilla erimerkiksi tapahtumien vaikutus on hyvin merkittävä sekä aluetalouden, kulttuuri- ja harrastustoiminnan sekä yhteisöllisyyden näkökulmasta. Peruspalvelujen valtionosuudella on suhteellisesti suurempi merkitys pienille kunnille ja siksi ne toivovat kompensatiota vain lisääntyneenä valtionosuutena. Se tulisi niiden mukaan tehdä valtionosuuksien loppusummien mukaisessa suhteessa

Ruotsin- ja kaksikielisten kuntien näkemykset ovat tässä kysymyksessä yhtenevät muiden ryhmien kantojen kanssa. Sen lisäksi ne muistuttavat, että koronakriisi rasittaa kuntataloutta vielä lähivuodet. Siksi kunnille myönnettävää valtionavustusta ja korvauksia olisi varauduttava ulottamaan vielä useille vuosille.

Kysymys 6. Mitkä olisivat mielestänne hyviä investointihankkeita kuntatalouden kannalta tässä koronkriisitilanteessa ja miten ne tulisi rahoittaa?

Kuntatyypiverkostojen näkemyksiä aiheesta

Suuret kaupungit korostavat yhtäältä kaupunkiseutujen välistä saavutettavuutta parantavia väyläinvestointeja ja toisaalta kaupunkiseutujen sisäisiä kestävästä kaupunkikehityksen investointeja. Valtion osallistumisesta viimeksi mainittuihin infrainvestointeihin tulisi saada pitkäaikaisesti kestävä periaatteet. Suuret kaupungit edellyttävät myös, että valtion on lisättävä panostustaan kaupunkiseutujen MAL-sopimusten ja muiden kestävästä kaupunkikehityksen sopimusten rahoitukseen.

Kaupunkiseutujen välistä saavutettavuutta parantavat raideliikenneinvestoinnit eivät saa syrjäyttää tai korvata kaupunkiseutujen sisäisen kestävästä kaupunkikehityksen investointeja, vaan molempia tarvitaan rinnakkain sekä kestävästä kaupunkirakenteen että elvyttävän vaikutuksen aikaansaamiseksi. Saavutettavuutta parantavien infrastruktuuri-investointien hyödyt talouskasvulle edellyttävät toteutuakseen kaupungeilta merkittäviä omia investointeja maanäyttöön, infrastruktuuriin ja palveluihin. Merkittäviin kestävästä kaupunkikehityksen investointeihin voi hakea myös EU:n ilmastonmuutosrahoitusta.

Hyviä investointihankkeita suurten kaupunkien näkökulmasta ovat seuraavat elvytyshankkeet:

- » Osaamiseen ja koulutukseen liittyvät investoinnit (korkeakoulujen ja ammattiopistojen lisärahoitus ja opiskelijapaikkojen määrän lisäykset)
- » Yritys- ja innovaatiotoimintaa tukevat toimenpiteet (yrittäjien pääomasijoitukset ja riskirahoitukset, PK- sektorin viennin tukeminen)
- » kestävästä kaupunkikehitys- ja ilmastohankkeet kuten esimerkiksi turpeen energiakäyttöä vähentävien investointien tukeminen ja rahoittaminen
- » Kuntien peruspalveluiden investoinnit (esimerkkinä kaupunkien toimitilahankkeet, sisäilmaongelmista johtuvat investointihankkeet, kuntien peruskorjaushankkeet ja kulttuurihistoriallisten rakennusten korjaushankkeet)
- » Laajakaista- ja valokuituhankkeet sekä 5G-ratkaisut koko Suomessa

Rahoitusta näiden toteuttamiseen tulisi valmistella yhteistyössä valtion, kuntien, elinkeinonelämän/yritysten ja koulutusorganisaatioiden kanssa.

Seutukaupunkien näkökulmasta hyviä investointihankkeita ovat edellisten lisäksi:

- » Väylä- ja ratahankkeet, tiestön kunnostaminen. Laajakaistainvestoinnit tärkeitä, samoin yritysten toimintaympäristön kehittämis- ja investointihankkeet
- » Kunnissa jo olemassa olevat investoinnit pitää toteuttaa ja valtion tulee myöntää näihin investointitukea. Tämä toimii myös elvyttävänä toimenpiteenä ja lisää alueen työllisyyttä.
- » Avustukset sisäilmaongelmaisten rakennusten peruskunnostuksiin, huonokuntoisten poistettavien kiinteistöjen purkuavustukset

Seutukaupunkien mielestä infrahankkeissa myös pienemmät ja paikalliset hankkeet tulee elvytyksessä huomioida, sillä pienemmän mittaluokan infrahankkeilla on oleellinen vaikutus seudulliseen elinvoimaan maakuntakeskusten ulkopuolella.

Myös **kehyskuntien** näkemyksen mukaan erilaiset lyhyen ja pitemmän aikavälin taloudellista aktiivisuutta luovat infrastruktuuri-investoinnit kuten tie- ja raideliikennehankkeet sekä peruspalvelujen infraan kohdennettu tuki olisi tärkeää. Päiväkodeissa ja kouluissa on suurella osalla kehyskuntia poikkeuksellisen raskas investointikuorma. Kasvavissa kehyskunnissa on lisäksi tarve koulujen-, liikuntapalveluiden yms. sekä uudis- että korjausrakentamiselle ja näihin tulisi saada valtion lisärahoitusta. Jo aloitettujen hankkeiden tukeminen, samoin kun liikuntaa ja kansanterveyttä koskevat investoinnit, suoralla ja normaalista avustustasosta huomattavasti korkeammalla valtionosuudella keskeisiä.

Pienet kunnat nostavat vastauksissaan esille muun muassa tulevaisuuden palvelutarpeen kattamiseen suunnatut investoinnit mm. sote-sektorilla. Valtion tukea tarvittaisiin myös sellaisiin kuntien keskustaajamiin kohdistuviin investointihankkeisiin ja -avustuksiin, jotta palvelut eivät etäänny ja ne voidaan turvata myös väestön ikääntyessä. Myös monien meillä olevien perusinvestointien ja tulevaisuusinvestointeja voitaisiin toteuttaa aiottua aiemmin siten, että päävastuu rahoituksesta olisi kunnilla, mutta valtio voisi osallistua kuluihin erillisellä elvytysmäärärahalta. Erilaisten tukien, kehittämishankkeiden ja muun rahoituksen osalta on tärkeä pitää hakuprosessit riittävän yksinkertaisina, joustavina ja matalalla byrokratialla hoidettavina.

Lisäksi pienet kunnat nostavat liikenneinfrainvestointien ohella esille mm. Suomen huoltovarmuuden kannalta välttämättömiä ruokatuotannon hankkeita, etätyön, digipedagogiikan ja digiopetusmahdollisuuksien parantamiseen tähtääviä laajakaistainvestointeja, biotalouden, uusiutuvan energian kuten biokaasun ja vastaavien investointituet, ympäristöön ja tulvasuojeluun liittyviä investointeja, korjausinvestointeihin kannustavia kunnallisten vuokra-asuntojen korjausavustuksia sekä purkuavustuksia huonokuntoisille kiinteistöille.

Ruotsin- ja kaksikielisten kuntien toiveena on teiden, kevyenliikenteen väylien, siltojen ja viestintäyhteyksien kautta edistää lyhyen ja pitkän aikavälin taloudellista aktiiviteettia. Samoin erilaiset vesi- ja viemäröintihankkeet, kuntien kiinteistöjen kunnostustyöt, kunnallisen asuntorakentamisen vauhdittaminen, matkailu sekä kaikkiin mainittuihin ohjattu valtion tuki.

Kysymys 7. Millä keinoin kuntien talouden kestävyys voidaan mielestänne koronakriisin jälkeen varmistaa ja miten arvioitte kuntien selviävän tulevista investoinneistaan?

Kuntatyypiverkostojen näkemyksiä aiheesta

Suurten kaupunkien mukaan kaikille kunnille yhteisiä investointitarpeita on mm. homekouluissa. Kuntien tulisi laittaa näitä investointeja itse liikkeelle. Avainkysymys on kuntien oman investointikyvyn turvaaminen, joka varmistetaan sekä kuntien yleisen rahoituspuolelta että rahoituksen saatavuuden turvaamisella.

Seutukaupungit kantavat huolta kuntien talouden kestävydestä ja kyvystä selvittää investoinneistaan. Siksi ne ehdottavat, että kriisikuntakriteereitä arvioidaisiin uudelleen, tehtäisiin riittävät lisäykset valtionosuuksiin sekä tehtäisiin laajaa palveluverkkojen ja -velvoitteiden uudelleentarkastelua. Samoin seutukaupungit ehdottavat edellisten lisäksi investointiavustuksia isommalla prosentiosuudella sekä alijäämän kattamisvelvoitteen joustoa. Myös yritysten käyttömenojen kompensatioihin kohdistuvat tuet ovat tarpeen eli tarvitaan myös tukea käyttötalouteen, ei vain pelkkää kehittämisrahaa. Myös kolmannen sektorin toimijoiden tukemisella iso merkitys alueen elinvoiman näkökulmasta.

Kehyskunnat katsovat, että hallittu palvelujen avaaminen on keskeistä. Koulut, kirjastot, ulkoliikuntapaikat, lasten ja nuorten harrastuspalvelut – kaikkien nyt suljettujen palvelujen tulisi avata hallitusti mahdollisimman pikaisesti. Myös kehyskunnat toivovat helpotuksia kriisikuntakriteeristöön. Tärkeää olisi, että uusia tehtäviä ei enää asetettaisi ja kuntien nykyvelvoitteita voitaisiin karsia. Monien MALPE-hankkeiden nopealla käynnistämällä sekä digitalisaation mahdollisuuksien laajamittaisella hyödyntämisellä voitaisiin vauhdittaa koronakriisin jälkeistä jälleenrakennusvaihetta.

Pienten kuntien mielestä investoinnit voidaan toteuttaa suunnitelmien mukaan, jos luovutaan hallituksen suunnittelemista uusista velvoitteista ja kompensoidaan kunnille pandemian aiheuttamat tulon menetykset ja lisäkustannukset. Yli eduskunta- ja hallituskausien menevä selviytymisstrategia turvaisi julkisen talouden tasapainon. Taloudellisen kestävyuden vahvistamiseksi kuntien tehtävien karsimista ja erilaisten kuntien tehtäviä ja velvoitteita on syytä selvittää ja arvioida.

Valtionosuusjärjestelmän suhteen pienet kunnat toivovat selkeää yleiskorotusta, jakokriteereiden uudelleen tarkastelua (kuntien erilaisuus ja sairastavuus) ja harkinnanvaraisen valtionosuuden lisäämistä. Tarvetta on myös kriisikuntakriteereiden uudelleen tarkastelulle ja kriisikuntamenettelyn väliaikaiselle poistamiselle käytöstä muutamaksi vuodeksi.

Kunnan taloudellisen tilanteen korjaamiseksi tulisi sallia huonokuntoisten ja käytöstä poistuvien julkisten rakennusten alaskirjaukset kunnan kirjanpidossa peruspääomaa vastaan ilman tulosvaikutusta esimerkiksi viiden vuoden ajaksi. Lisäksi pienet kunnat toivovat yhteisövero-osuuden määräaikaista nostamista sekä alijäämän kattamisvelvoitteen helpottamista ja suurempia investointiavustuksia. Myös kuntien välistä yhteistyötä pitää vahvistaa, sekä yhteistyötä yhdistysten ja yritysten kanssa.

Ruotsin- ja kaksikielisten kuntien näkemyksen mukaan kuntien investoinnit lykkäytyvät lähivuosilta ilman valtion tukea tai rajautuvat vain kaikkein välttämättöimpiin korjausinvestointeihin. Seurauksena voi olla verojen korotukset sekä palvelukarsinta. Siksi kunnat odottavat valtiolta nopeita, tilannetta tasaavia toimenpiteitä yritysten työllisyystilanteen ja toimintaedellytysten turvaamiseksi. Valtion maksaman tuen takaisinmaksulle odotetaan puolestaan pidempää takaisinmaksuaikaa.

Jatkossa kuntien kriisivalmiutta tulisi parantaa ja niiden tehtävät ja kulut tulisi mitoittaa siten, että kunnilla on puskuria vastaavista tilanteista selvitä. Siksi kuntien tehtäväkuvausta tulisi selkeyttää ja helpottaa yhteistyömahdollisuuksia yli kuntarajojen. Kenties myös muutoksen myötä vapaaehtoisia kuntaliitoksia tulisi tukea, sillä pienempien kuntien on vaikeaa selvitä kaikista tehtävistään. Monet kuntatyyppeihin kuuluvista kunnista kannattavat myös SOTE-uudistuksen toteuttamista.

3 Sosiaali- ja terveyspalvelut

Kysymys 8. Mitä mieltä olette SOTE-uudistuksen valmistelusta ja sen aikataulusta nykyisessä koronakriisin aiheuttamassa tilanteessa?

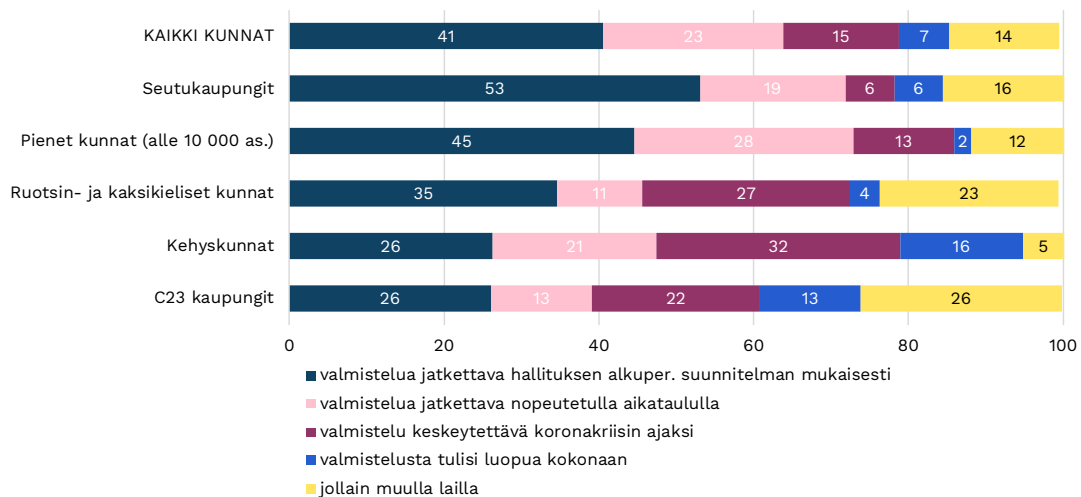
NÄKEMYKSET SOTE-UUDISTUKSEN VALMISTELUSTA JA SEN AIKATAULUSTA

Lähes kaksi kolmesta kunnasta (64 %) kannattaa sote-uudistuksen valmistelun jatkamista joko hallituksen alkuperäisen suunnitelman mukaan tai jopa nopeutetulla aikataululla.

Mielipiteet sote-uudistuksen valmistelusta jakaantuvat vahvasti 20 000–100 000 asukkaan kunnissa.

Kuntien mielipiteet vaihtelevat osin siitä, millaisen sote-järjestämistavan kautta sote-palveluja nyt hoidetaan. Sote-palveluja maakunnallisen kuntayhtymän tai sote-kuntayhtymän kautta hoitavat kunnat kannattavat eniten uudistuksen valmistelun jatkamista jo alkuperäisen suunnitelman mukaisesti tai nopeutetulla aikataululla.

Yli 100 000 asukkaan kunnissa esitetään valmistelun keskeytystä, siitä luopumista tai jotain muuta vaihtoehtoista toimintatapaa.

Kuvio 4. Kuntien näkemykset sote-uudistuksen valmistelusta ja sen aikataulusta nykyisessä koronakriisin aiheuttamassa tilanteessa. Vastausten %-jakaumat, N=155.

Kuntatyypiverkoston näkemyksiä aiheesta

Suurten kaupunkien näkemyksen mukaan sote-uudistuksen valmistelua olisi lykättävä. Kriisin oloissa kaupunki- ja kuntapohjainen järjestelmä on osoittanut kykynsä ja vahvuutensa joustavasti siirtää resursseja horisontaalisesti. Mutta jos uudistus nyt toteutetaan, tulisi se tehdä vain terveydenhoitoa koskevana ja sosiaalipalvelut tulisi edelleen jättää kunnille. Kaupungit kritisoivat aiemmassa valmistelussa korostunutta yksipuolisesti sote-tehtävien välistä integraatioajattelua. Valmistelussa ei ole huomioitu riittävästi ennaltaehkäisevyyttä ja monien tehtävien, erityisesti sosiaalipalveluiden, kiinteitä integraatiotarpeita suhteessa kuntien muihin tehtäviin.

Seutukaupungit katsovat, että kasvaneet sote-kustannukset tulee kompensoida kunnille ja sairaanhoitopiireille täysimääräisesti. Se ei koske vain koronapotilaita, vaan myös kiireettömän hoidon keskeyttämisestä aiheutuvia kustannuksia sekä asiakasmaksujen menetyksiä. Erikoissairaanhoidon kompensointi tulee tehdä suoraan sairaanhoitopiireille, lisätä niitä kunnille maksettaviin lisävaltionosuuksiin. SOTE-valmistelun jatkaminen hallituksen alkuperäisen suunnitelman mukaisesti saa seutukaupungeilta eniten kannatusta ja valmistelusta luopumista kannattaa vain muutama seutukaupunki. Lisäksi ne toivovat, että sosiaalihuoltoon varataan riittävä panostus varmistamaan lasten ja nuorten hyvinvointia koronakriisin jälkeisessä Suomessa.

Kehyskunnat – ei kirjallista vastausta kuntatyypiverkostolta.

Pienten kuntien mielestä sote-uudistus tulee viedä tällä hallituskaudella läpi. Pienten kuntien vastausten mukaan sote-uudistuksen valmistelua on jatkettava ja jopa nopeutettava. Vastaajista 77 on sitä mieltä, että valmistelua tulisi jatkaa hallituksen alkuperäisen suunnitelman mukaisesti (40) tai nopeutetulla aikataululla (26) tai jollain muulla tavalla (11). Vain 12 vastaajista keskeyttäisi valmistelun koronakriisin ajaksi ja 2 vastaajaa katsoo, että valmistelusta tulisi luopua kokonaan. Uudistuksen aikataulussa ja sen vaiheistusta on syytä arvioida uudelleen, kun koronakriisin vaikutukset alkavat hahmottua. Valmistelu on joka tapauksessa tehtävä yhteistyössä kuntien ja Kuntaliiton kanssa. On myös huolehdittava, että STM:ssä on riittävästi resursseja myös koronakriisiin hoitamiseen.

Näkemykset **ruotsin- ja kaksikielisten** kuntien näkemykset jakautuivat kahteen leiriin. Suurin osa kannatti valmistelun jatkamista hallituksen suunnitelmien mukaisesti, jouskossa oli vastauksia joiden mukaan valmistelu tulisi keskeyttää koronakriisin ajaksi. Myös nopeutettua valmisteluajataulua tuettiin ja kuntien pääsyä mukaan valmisteluun toivottiin. Joissakin vastauksissa toivottiin koko uudistuksesta luopumista.

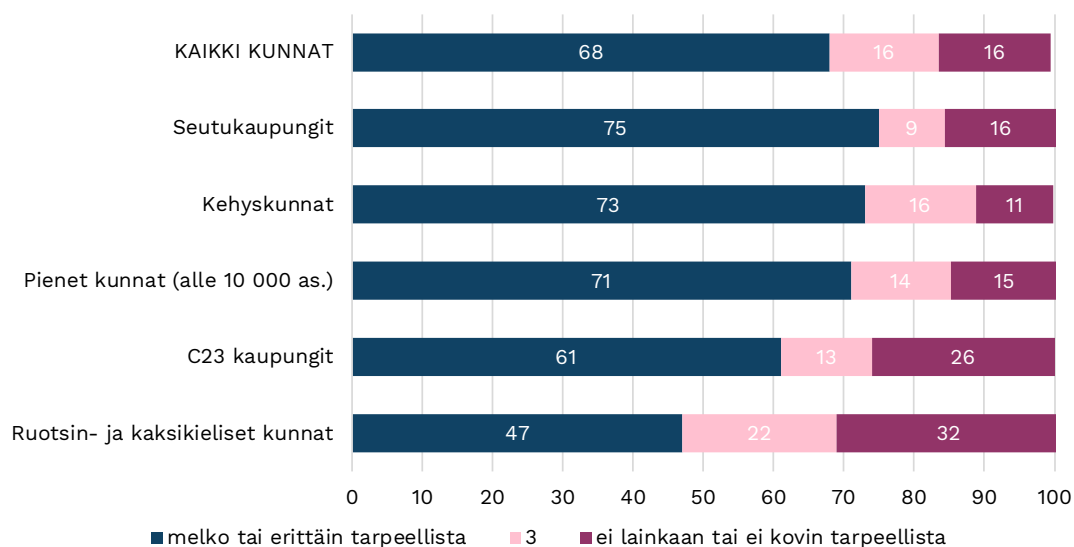
Kysymys 9. Kuinka tarpeellisena pidätte sellaista sote-palveluja koskevaa kartoitusta, jossa selvitetäisiin yhtäältä ne asiakasryhmät, joiden palvelutarve edellyttää lähityöskentelyä ja toisaalta ne, joiden palvelutarpeeseen voitaisiin vastata etäpalveluilla?

NÄKEMYKSET SOTE-PALVELUJEN ASIAKASRYHMIÄ KOSKEVASTA KARTOITUKSESTA (LÄHITYÖSKENTELY VS. ETÄPALVELUT)

Kaksi kolmesta kunnasta (68 %) kannattaa sote-palvelujen asiakasryhmien kartoitusta lähityöskentelyä tarvitsevista ja etäpalvelujen käyttömahdollisuuksista. Vain alle viidennes (16 %) ei koe ko. selvityksen tekemistä tarpeelliseksi.

Eri kuntatyypeistä tarpeellisimpana ko. selvitystä pidetään seutukaupungeissa (75 %), mutta myös kehyskunnissa (73 %) ja pienissä alle 10 000 asukkaan kunnissa (71 %). Vähiten tarpeellisena ko. selvityksen tekemistä pidetään ruotsin- ja kaksikielisissä kunnissa: vajaa puolet (47 %) kannattaa, joka kolmas (32 %) ei.

Kaikissa kuntakokoluokissa yli puolet kunnista kannattaa ko. selvityksen tekemistä. Selvästi suurinta kannatus on 5 000–10 000 asukkaan kunnissa (81 %) ja vähiten yli 100 000 asukkaan kaupungeissa (56 % kannattaa, 33 % ei).

Kuvio 5. Kuntien näkemykset sote-palvelujen asiakasryhmiä koskevasta kartoituksesta (lähityöskentely vs. etäpalvelut). Vastausten %-jakaumat, N=161.

Kuntatyypiverkostojen näkemyksiä aiheesta

Kaikki kuntatyypiverkostot eli **suuret kaupungit, seutukaupungit, kehyskunnat, pienet kunnat** sekä **ruotsin- ja kaksikieliset** kunnat kannattivat esitetyn yhteisselvityksen laatimista kuntien ja valtion kesken. Tulokulmaksi toivotaan otetta, jossa työhön asennoiduttaisiin ”onhan tämä jo mahdollista?” -asenteella ja katsottaisiin sen jälkeen mitä se edellyttää asiaan liittyvältä lainsäädännöltä, miten infra tämän mahdollistaa ja mitä investointeja uudistus edellyttäisi.

4 Elinkeinpolitiikka ja yhdyskuntarakentaminen

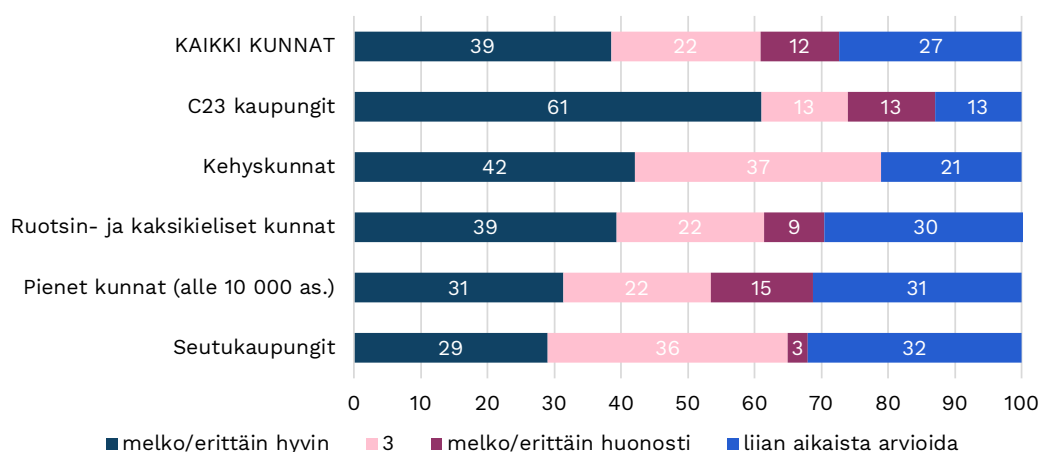
Kysymys 10. Miten hyvin kunnassanne pystytään mielestänne suunnittelemaan akuutin koronakriisin yli meneviä pidemmän aikavälin kehittämistoimia ja uusia elinvoimaa edistäviä ratkaisuja?

NÄKEMYKSET MAHDOLLISUUKSISTA SUUNNITELLA AKUUTIN KORONAKRIISIN YLI MENEVIÄ PIDEMMÄN AIKAVÄLIN KEHITTÄMISTOIMIA JA UUSIA ELINVOIMAA EDISTÄVIÄ RATKAISUJA

Neljä kymmenestä kunnasta (39 %) pitää hyvänä mahdollisuuksiaan suunnitella pidemmän aikavälin kehittämistoimia ja uusia elinvoimaa edistäviä ratkaisuja ja vain noin joka kymmenes arvioi mahdollisuuksiaan huonoiksi. Joka neljännes kunnan (27 %) mielestä on liian aikainen ajankohta tällaiseen arviointiin.

C23-kaupungit arvioivat mahdollisuuksiaan selvästi paremmaksi (61 %) kuin muut kuntatyyppit. Vähiten positiivisesti mahdollisuuksiaan arvioivat seutukaupungit ja kehyskunnat. Toisaalta seutukaupungeista joka kolmas piti arviointiajankohtaa liian aikaisena. Myös pienistä kunnista ja ruotsin- ja kaksikielisistä kunnista vajaa kolmannes kokee, että nyt on vielä liian aikaista arvioida ko. tilannetta.

Kaikissa yli 20 000 asukkaan kuntakokoluokissa yli puolet kunnista arvioi tilannettaan positiivisesti, positiivisimmin yli 100 000 asukkaan kaupungit.

Kuvio 5. Kuntien näkemykset mahdollisuuksistaan suunnitella akuutin koronakriisin yli meneviä pidemmän aikavälin kehittämistoimia ja uusia elinvoimaa edistäviä ratkaisuja. Vastausten %-jakaumat, N=161.

Kuntatyypiverkostojen näkemyksiä aiheesta

Suurten kaupunkien näkökulmasta koronakriisi vaikeuttaa ja hidastaa pidemmän aikavälin elinvoimaan liittyviä kehittämistoimia. Siitä huolimatta on tärkeää suunnata katseet uudelleen rakentamiseen.

Seutukaupungit – ei kirjallista vastausta kuntatyypiverkostolta.

Kehyskunnissa pystytään suunnittelemaan kehittämistoimia. Juuri nyt kaikki voimavarat kohdentuvat akuutin tilanteen hoitamiseen.

Pienet kunnat – ei kirjallista vastausta kuntatyypiverkostolta.

Ruotsin- ja kaksikielisissä kunnissa koetaan, että pidemmän aikavälin kehittämistoimia pystytään suunnittelemaan suhteellisen hyvin.

Kysymys 11. Mitä toimenpiteitä valtiolta tarvitaan kuntien elinvoiman vahvistamiseksi?

Kuntatyypiverkostojen näkemyksiä aiheesta

Suuret kaupungit toivovat kaupunkien ja valtion yhteistä investointiohjelmaa, johon kuuluvat kaupunkiseutujen välistä saavutettavuutta parantavat investoinnit, osaamisinvestoinnit yliopistoihin ja korkeakouluihin, kestävä kaupunkikehityksen investoinnit sekä työllisyydenhoidon kuntakokeilun nopea aloittaminen. Suurten kaupunkien mielestä on lisäksi valmisteltava kestävä kaupunkikehityksen sopimukset ja järjestettävä niiden rahoitus jo tämän vuoden kuluessa.

Seutukaupungit pitävät tärkeinä taloudellisia tukitoimia koronasta aiheutuneiden vaikutusten kattamiseksi. Enemmän suoraa tukea ja verohelpotuksia yrityksille, rahoitusta myös yhdistysten toiminnan tukemiseen, työllisyyskokeilun aikaansaaminen ja työllisyyden uudet toimintatavat ovat seutukaupunkien ehdotuksia. Jatkossa seutukaupungit pitävät tärkeänä sitä, että kunnat olisivat mukana yrityselämälle suunnattujen tukien jakamisessa myös jatkossa ja että työllisyydenhoito kuuluisi kuntien toimivaltaan.

Kehyskuntien mielestä tärkeitä toimenpiteitä ovat työllisyyspalveluiden vahvistaminen, yritysten tukeminen, valtion infrahankkeiden käynnistäminen, yritysten investointi ja kehittämistukien rahoituksen turvaaminen.

Pienet kunnat toivovat harvaan asuttujen alueiden toimenpideohjelman ja tukiohjelman pahiten elinkeinoelämän osalta kärsineille alueille. Valtiolta odotetaan tukea infrainvestointihankkeisiin, toimitilahankkeisiin, puurakentamiseen, isoihin elinkeinopoliittisten hankkeisiin (mm. biojalostamot) sekä laajakaistaverkkojen rakentamiseen. Lisäksi toivotaan lisärahoitusta kuntien omiin työllistämistoimenpiteisiin ja tukipalveluihin. Työllisyyden hoitamisessa kunnilla tulisi olla enemmän toimivaltaa ja kuntien osuus työmarkkinatuesta pitäisi ottaa väliaikaisesti pois. Kausityövoiman tarpeeseen (mm. marja- ja vihannestilat) tarvitaan valtion toimenpiteitä.

Pienet kunnat pitävät tärkeinä yritysten verohelpotuksia, innovatiivisia hankerahoja ja investointitukia, myös pienille, ei-kasvuhakuisille yrityksille. Hankkeiden lupa-/tukimenettelyä voisi korona- ja toipumisajaksi lieventää ja joustavoittaa. Pienten kuntien elinvoiman edistämiseksi olisi tuettava paikkariippumattoman työn lisäämistä erityisesti julkisessa hallinnossa, huomioitava monipaikkaisuutta edistävät toimet ja verotus sekä mahdollistettava kaksoiskuntalaisuus ja joustavoitettava vapaa-ajan asuntojen muuttaminen ympärivuotisiksi. Lainsäädäntöä tulisi myös uudistaa siten, että se mahdollistaa digitalisaation hyödyntämisen tehokkaammin ja joustavammin kuntien palvelutuotannossa. Myös digitaalisuutta edistävien investointien tukeminen tulee huomioida nykyistä vahvemmin.

Pienten kuntien mielestä tärkeää on kuntien epäolennaisten velvoitteiden ja menojen karsiminen, valmistelussa olevien lisätehtävien ja velvoitteiden jäädyttäminen, lakisääteisten tehtävien riittävä rahoitus sekä koronakriisin aiheuttamien veromenetysten, tulomenetysten ja kasvaneiden sotekulujen kompensointi täysimääräisenä.

Ruotsin- ja kaksikielisten kuntien näkökulmasta tärkeää on taloudellinen tuki, verotulomenetysten kompensointi ja uusien tehtävien ”jäädyttäminen”. Valtion osallistumista infrastruktuurihankkeiden investointeihin (mm. tiet ja sillat) pidetään tärkeänä, jotta turvataan liikenneyhteydet ja kaupankäynti. Lisäksi on tarvetta kehittää valtion toimenpiteitä, joilla turvataan työvoiman liikkuvuus pitkällä aikavälillä ja osaavan työvoiman saatavuus kaikilla alueilla. Ruotsin- ja kaksikieliset kunnat toivovat myös enemmän mahdollisuuksia itse vaikuttaa elinkeinoelämän kehittymiseen paikallisella tasolla. Valtiolta toivotaan myös verohelpotuksia yrityksille, suoraa tukipakettia matkailualan yrityksille ja toimia turistien houkuttelemiseksi Suomeen ja Ahvenanmaalle.

Kysymys 12. Tulisiko työllisyyspalvelujen toimivuutta mielestänne tehostaa avaamalla työ- ja elinkeinotoimiston työvoimapalvelujen asiakastietojärjestelmä (URA)

Kysymys 13. Millä aikajänteellä edellä mainittu asiakastietojärjestelmä pitäisi mielestänne avata?

NÄKEMYKSET TYÖLLISYYSPALVELUJEN TEHOSTAMISESTA URA-ASIAKASTIETOJÄRJESTELMÄN KAUTTA

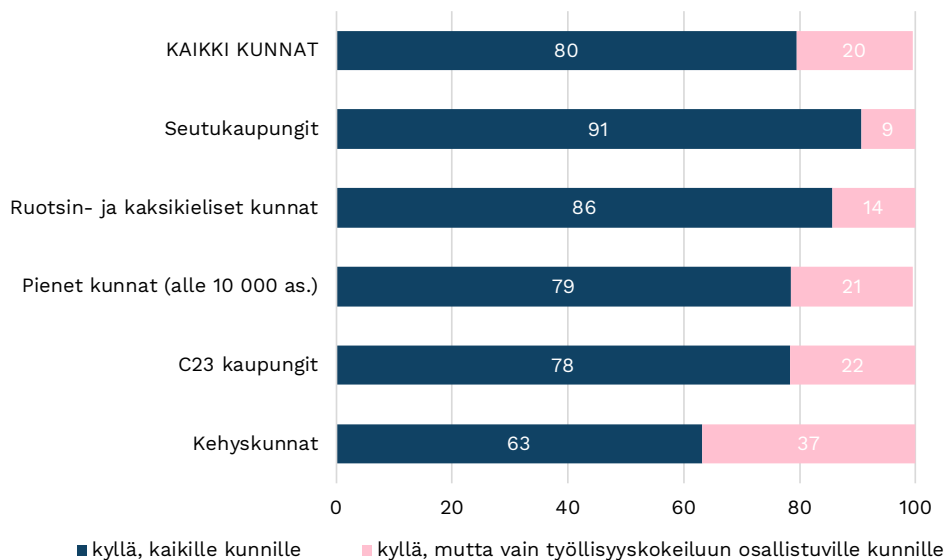
Valtaosa, 80 prosenttia kunnista katsoo, että URA-asiakastietojärjestelmä tulisi avata kaikille kunnille, ei vain työllisyyskokeiluun osallistuvilla kunnilla.

Asiakastietojärjestelmän avaamista kaikille kunnille kannatetaan kaikenkokoisissa ja -tyyppisissä kunnissa.

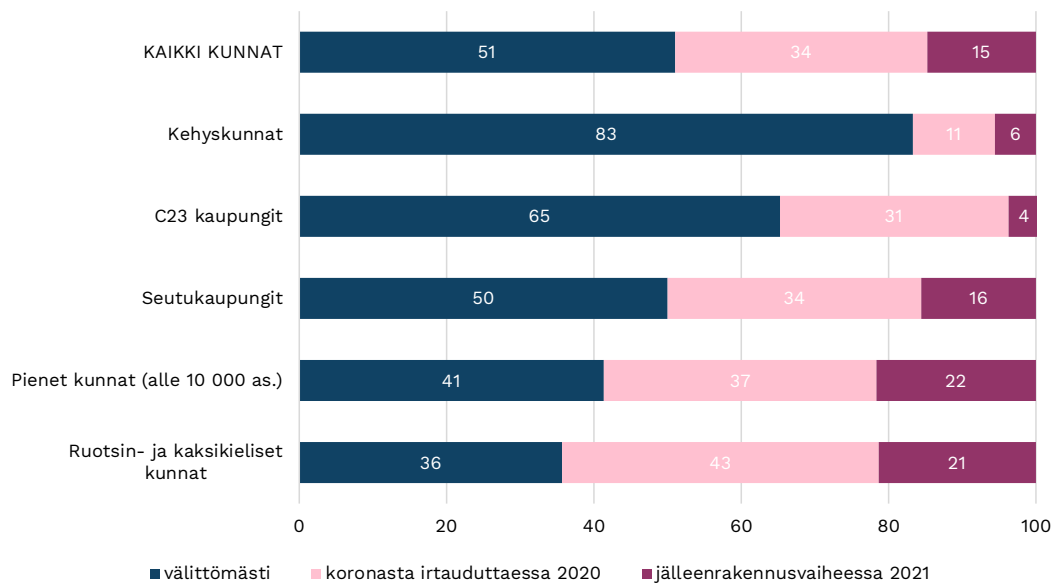
Eniten asiakastietojärjestelmän kaikille kunnille avaamisen kannalla ollaan seutu-kaupungeissa (91 %) sekä yli 100 000 asukkaan kaupungeissa (89 %).

Puolet kunnista (51 %) kannattaa asiakastietojärjestelmän avaamista välittömästi ja joka kolmas kunta koronasta irtautumisvaiheessa myöhemmin tänä vuonna. Kunnista 15 % jättäisi asiakastietojärjestelmän avaamisen koronakriisin jälkeiseen jälleenrakennusvaiheeseen eli aikaisintaan vuoteen 2021.

Asiakastietojärjestelmän avaamista välittömästi kannatetaan selvästi eniten kehyskunnissa (83 %) sekä 20 001–100 000 asukkaan kunnissa (75–80 %).

Kuvio 6. Kuntien näkemykset siitä, tulisiko URA-asiakastietojärjestelmä avata kaikille vai vain työllisyyskokeiluun osallistuvilla kunnilla. Vastausten %-jakaumat, N=156.

Kuvio 7. Kuntien näkemykset URA-asiakastietojärjestelmän avaamisen aikajänteestä. Vastausten %-jakaumat, N=155.

Kuntatyypiverkostojen näkemyksiä aiheesta

Suuret kaupungit korostavat kuntien roolia sekä työllisyys- että elinkeinopalveluissa, esimerkiksi nyt kriisin aikana ELY-keskusten työtaakan helpottamisessa. Suuret kaupungit toivovat työllisyyden hoidon roolien uudelleenarviointia. Kaupunkien pääsy URA-järjestelmään pitäisi mahdollistaa välittömästi, jotta voidaan auttaa etenkin pitkäaikaistyöttömiä tilanteessa, jossa TE-keskukset ovat tukossa lomautusten ja kasvavan työttömyyden kautta.

Seutukaupungit – ei kirjallista vastausta kuntatyypiverkostolta.

Kehyskuntien mielestä kyllä.

Pienet kunnat – ei kirjallista vastausta kuntatyypiverkostolta.

Suurin osa **ruotsin- ja kaksikielisistä** kunnista kannattaa ajatusta.

Kysymys 14. Millä aikataululla valtion ja kuntien tulisi käynnistää yhteinen selvitys koronaviruksen vaikutuksista kunta- ja aluetalouteen sekä elinkeinorakenteeseen?

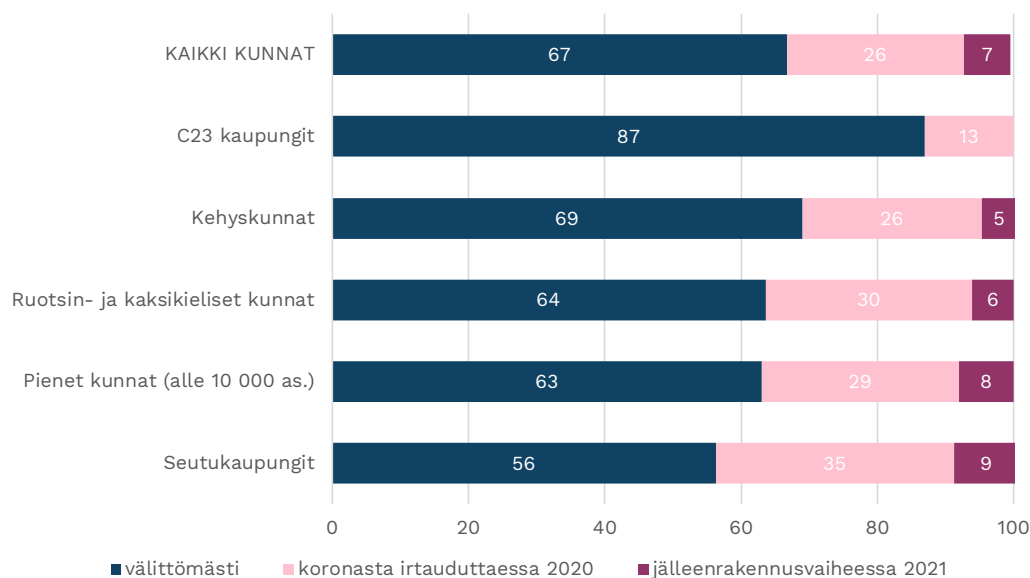
NÄKEMYKSET VALTION JA KUNTIEN YHTEISEN SELVITYKSEN KÄYNNISTÄMISEN AIKATAULUSTA KOSKIEN KORONAKRIISIN VAIKUTUKSIA KUNTA- JA ALUETALOUTEEN SEKÄ ELINKEINORAKENTEeseen

Kaksi kolmesta kunnasta (67 %) katsoo, että valtion ja kuntien yhteinen selvitys koronaviruksen vaikutuksista kunta- ja aluetalouteen sekä elinkeinorakenteeseen tulisi käynnistää välittömästi.

Joka neljäs kunta käynnistäisi selvityksen myöhemmin tänä vuonna ja vain 7 % lykkäisi selvityksen käynnistämistä ensi vuoteen.

Selvityksen välittömän käynnistämisen kannalla ovat kaikki yli 100 000 asukkaan kaupungit, valtaosa C23-kaupungeista (87 %) sekä kolme neljästä (75 %) kaikista yli 20 000 asukkaan kunnista.

Seutukaupungeissa sekä 10 000–20 000 asukkaan kunnissa on muita kuntaryhmiä enemmän niitä, jotka käynnistäisivät selvityksen vasta joko myöhemmin tänä vuonna tai vasta ensi vuonna.

Kuvio 8. Kuntien näkemykset valtion ja kuntien yhteisen selvityksen käynnistämisen aikataulusta koskien koronaviruksen vaikutuksia kunta- ja aluetalouteen sekä elinkeinorakenteeseen. Vastausten %-jakaumat, N=162.

Kysymys 15. Hidastaako koronakriisi yhdyskuntarakenteen infrainvestointeja kunnassanne?

NÄKEMYKSET KORONAKRIISIN VAIKUTUKSISTA YHDYSKUNTARAKENTEEN INFRAINVESTOINNEISTA KUNNISSA

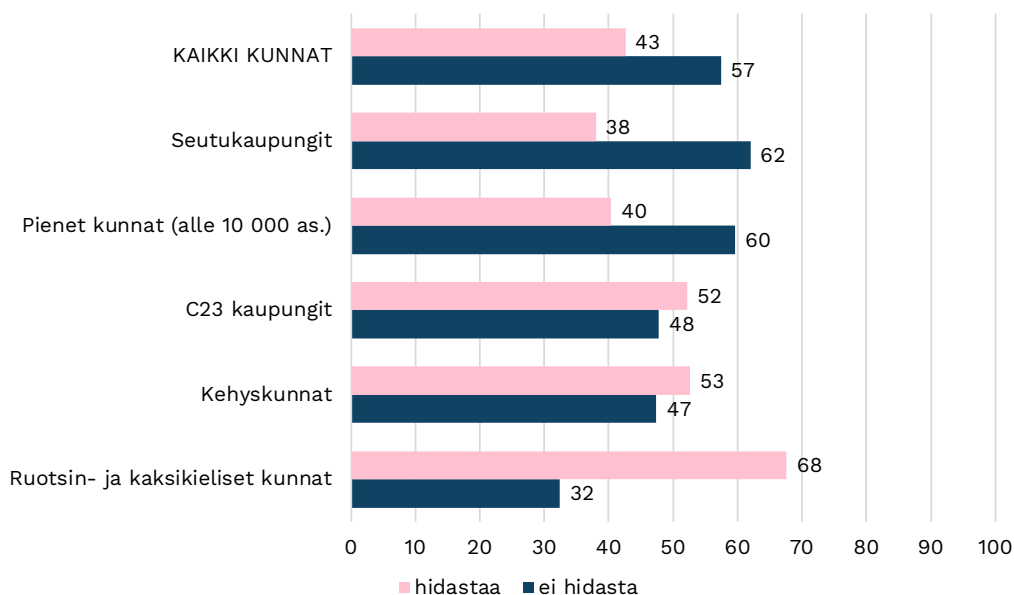
Koronakriisin vaikutukset yhdyskuntarakenteen infrainvestointeihin jakavat kuntien mielipiteet: runsas puolet (57 %) kunnista katsoo, että koronakriisi ei hidasta kunnan infrainvestointeja, vajaan puolen (43 %) mielestä hidastaa.

Eniten mielipiteet jakaantuvat C23-kaupungeissa sekä kehyskunnissa.

Seutukaupungeista ja pienistä kunnista selvä enemmistö (60-62 %) kokee, että koronakriisi ei hidasta kunnan infrainvestointeja.

Ylivoimaisesti eniten infrainvestointien hidastumista koetaan yli 100 000 asukkaan kaupungeissa (89%) sekä ruotsin- ja kaksikielisissä kunnissa (68 %).

Vähiten infrainvestointien hidastumista koetaan 50 001–100 000 asukkaan kunnissa (75 % mielestä ei hidasta) sekä alle 20 000 asukkaan kunnissa (59-68 % mielestä ei hidasta).

Kuvio 9. Kuntien näkemykset siitä hidastaako koronakriisi yhdyskuntarakenteen infrainvestointeja kunnassa. Vastausten %-jakaumat, N=162.

Kuntatyypiverkostojen näkemyksiä aiheesta

Suurten kaupunkien mielestä hidastaa ja siksi osa kaupungeista kannatti kaupunkien ja valtion yhteinen investointiohjelman ja sopimusten valmistelua yhtenä keinona.

Seutukaupunkien mielestä kriisi pääosin ei hidasta yhdyskuntarakenteen infrainvestointeja. Toisaalta joissain kunnissa tehty edellisen taantuman aikana investointeja, joita nyt maksetaan. Infratuki nopeuttaisi asuntotuotannon hankkeiden käynnistymistä, mm. vuokra-asuntokannan kehittämishankkeet, vanhusten asumisoikeusasunnot ja senioritalot. Lisäksi ARA-avustuksia tarvitaan uudistamaan vuokra-asuntokantaa myös MAL-sopimuskuntien ulkopuolella.

Kehyskuntien mielestä hidastaa, sillä kunnan taloudellinen tilanne pakottaa karsimaan investointeja. Tarvetta on kasvuintensiivisten kehyskuntien infrahankkeiden määräaikaiselle investointituella valtiolta.

Suurin osa **pienistä kunnista** on sitä mieltä, että ei hidasta. Investointituki nopeuttaisi hankkeiden ja mahdollistaisi myös myöhemmäksi toteutettavien suunnitelmien ottamisen työn alle. Valtionosuusjärjestelmän lisärahoitus toisi turvaa tulevaisuudelle.

Ruotsin- ja kaksikielisten kuntien mielestä hidastaa. Kunnilla ei ole mahdollisuuksia investointeihin, joten tarvetta on suoriin investointitukiin valtiolta. Tarvetta on myös riittävään taloudelliseen kompensatioon, jotta kuntatalous saadaan tasapainoon.

Kysymys 16. Onko kunnassanne sellaisia asuntotuotannon hankkeita, joiden käynnistymistä infra- tai muun avustuksen saaminen nopeuttaisi?

Kuntatyypiverkostojen näkemyksiä aiheesta

Suuret kaupungit tuovat esille, että erityisesti ikääntyville mutta itsenäisesti asuville suunnatuista asunnoista on suuri tarve. ARA-rahoituksen vahvistaminen on keino nopeuttaa näitä hankkeita. Infratuen avulla vanhusten ja esteettömän palveluasumisen investoinnit nopeutuisivat. ARAn infra-avustus nopeuttaisi infran rakentamista ja asuntorakentamista myös muissa kuin MAL-kaupungeissa.

Seutukaupungit – verkostoon kuuluvilla kunnilla löytyy tällaisia kohteita.

Kehyskuntien verkostoon kuuluvilla kunnilla löytyy tällaisia kohteita.

Pienissä kunnissa kyseessä olevia hankkeita ei ole merkittävästi käynnissä tai suunnitteilla. Asuntopulaa ja erityisesti ikääntyvän väestön asunnoista on pulaa. Vanhusten asumisoikeusasuntoja voisi Aran kautta tukea muissakin kunnissa kuin kasvukeskuksissa. Kasvava korjausvelka ja vanheneva kiinteistökanta ovat pienten kuntien keskeinen taloudellinen riski.

Ruotsin- ja kaksikielisten kuntien mielestä kyllä. Erityistä tarvetta on vuokra-asuntohankkeiden tuelle suurimpien kaupunkien ulkopuolella. Maaseutumaisten kuntien kyky investoida vuokra-asuntotuotannon itsenäisesti on hyvin rajallinen.

5 Opetus- ja kulttuuripalvelut sekä muut

Kysymys 17. Mitä asioita tulisi erityisesti huomioida, jotta koulujen opetus käynnistyisi koronakriisin jälkeen mahdollisimman kivuttomasti oppilaiden arjen ja opetustyön sujuvuuden näkökulmasta?

Kuntatyypiverkostojen näkemyksiä aiheesta

Suuret kaupungit korostavat hyvää kykyään purkaa rajoitukset ja palata lähiopetukseen. Ylimääräistä lisäresursointia edellyttävä kuitenkin pienet ryhmät, henkilöstön pysyvyys, hygienia, lähikontaktien minimointi ja riskiryhmien huomioon ottaminen. Lisäresursoinnin tarvetta on myös oppilaanohjauksen ja opiskelijahuollon parissa koronakriisin jälkihoidossa. Suurten kaupunkien mielestä oppivelvollisuuden laajentamista pitäisi lykätä.

Varhaiskasvatuksessa, perheiden erityistuessa ja perheiden arjen palveluissa korostuu jatkossa koronan aiheuttamien sosiaalisten ongelmien korjaaminen. Lasten ja henkilöstön suojaaminen, tilat, ryhmien koot aiheuttavat lisäresurssitarpeita. Ongelmaperheiden ja haasteellisten tapausten tunnistamiseen on jo tällä hetkellä hyvät toimintaedellytykset, joten tässä asiassa ei ole tarvetta suurille lisäresursseille.

Palvelujen tehokkuuden edistämiseksi koronan aikana syntyneiden hyvien digitaalisten käytänteiden edelleen kehittämistä olisi syytä jatkaa.

Seutukaupungit toivovat nyt akuutissa kriisitilanteessa selkeitä ohjeita, miten lasten ja aikuisten turvallisuus taataan ja miten toimitaan riskiryhmien kanssa. Lisäksi toivotaan tarkempaa ohjeistusta pienempiin ryhmäkokoihin, mahdollisten suojatarvikkeiden käyttöön ja ruokailujen toteutukseen.

Kriisin jälkeen on Seutukaupunkien mielestä tarvetta lisätä tukea niille, jotka ovat jääneet oppimisessa jälkeen ja kärsineet esim. kotona olemisesta. Lisäksi on tarvetta lisätä tukiopetusta, vahvistaa oppilashuoltoa, riittävää lisäresursointia katkolla oleviin terapiapaleluihin (mm. toiminta- ja puheterapia). Jatkossa etäopetuksen ja digiloikan tuomia mahdollisuuksia tulisi olla mahdollisuus käyttää rohkeammin ja joustavammin. Seutukaupunkien mielestä oppivelvollisuuden nostamista pitäisi lykätä vähintään vuodella tai luopua kokonaan.

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa pitäisi kiinnittää huomio ammattitaitoisen henkilöstön saatavuuden ja riittävän resurssin turvaamiseen. Erityinen huomio varhaiskasvatuksen erityisopettajiin sekä riittävään lisäresursointiin katkolla oleviin terapiapaleluihin (esim. mielenterveys, perheneuvola, toimintaterapia, puheterapia). Neuvola- ja perhepalveluissa tulisi olla riittävät resurssit niiden perheiden tukemiseen, joiden arjessa koronakriisin synnyttämät vaikeudet näkyvät kriisin jälkeen. Seutukaupunkien mielestä subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta tulisi luopua kuntien karsittavia tehtäviä arvioitaessa.

Peruskoulussa lähiopetukseen palaaminen ei saa johtaa opettajien paineistamiseen ja sitä kautta lasten tilanteen vaikeuttamiseen. Seutukaupungit toivovat tukea opetussuunnitelmista joustamisessa. Erityistä tukea tarvitseville oppilaille ja niille, jotka ovat jääneet jälkeen opetuksessa, tulee turvata riittävä tuki. Sote-toimijoiden ja koulujen yhteistyötä on tiivistettävä lasten ja nuorten tukemiseksi. Lisäksi tarvitaan jalkautuvaa perhe-, sosi-aali- ja lastensuojelua.

Toisen asteen koulutuksessa on tarjottava työttömyysvaiheessa uudelleen suuntautuville aikuisille koulutusmahdollisuuksia. Lisäksi opiskelijahuollon toimivuus tulee taata, ja lisätä resursseja etsivään nuorisotyön ja psykologien palveluihin.

Kehyskunnat toivovat riittävästi siirtymäaika muutoksen suunnitteluun ja toimenpiteiden toteuttamiseen sekä selkeitä valtakunnallisia ohjeistuksia. Henkilöstöä on siirtynyt muihin tehtäviin tai on lomautettuna, mikä hidastaa toimintojen käyntiin laittamista. Lisäksi ohjeet ja suositukset esimerkiksi suojainten ja puhtauden osalta pitää olla selkeät ja tiedossa hyvissä ajoin ennen päätöstä. Kehyskunnat painottavat, että kaikilla opetusasteilla on oltava riittävästi siirtymäaika muutoksen tekemiseen, taattava työturvallisuus henkilöstölle, saatava suojavarusteiden osalta yhteinen ohjeistus ja riittävästi resurssia tukitoimiin.

Pienet kunnat toivovat, että kunnat voisivat itse päättää aikatauluista ja toteutustavasta. Riittävää siirtymäaika tarvitaan muutoksen tekemiseen, sillä osa henkilöstöstä on muissa tehtävissä ja lomautettuna. Myös koulukuljetusten järjestäminen vaatii aikaa, sillä kuljetusyritykset ovat myös lomauttaneet henkilöstöä.

Varhaiskasvatuksen osalta pienet kunnat toivovat valtiolta kompensatiota maksutulojen menetyksistä sekä selkeää toimintamallia asiakasmaksujen perimiseen. Lisäresursoinnin tarvetta on tiettyjen lapsiryhmien erityistukeen sekä perhetyön ja lastensuojelun yhteistyöhön. Erityistä haastetta varhaiskasvatuksen järjestämiseen aiheuttaa henkilöstön ja vanhempien jo etukäteen pidetyt kesälomat. Osa esiopetuksen oppilaista tarvitsee jatkossa tukitoimia ennen perusopetuksen aloittamista.

Opetus voitaisiin käynnistää asteittain ja mahdollistaa etäopetus. Tuntijaon minimittimäärää tulisi tilapäisesti nostaa, jolloin lisätunteja voitaisiin kohdistaa niihin aineisiin, mitkä erityisesti kaipaavat lisätukea. Etäopetuksen vaikutuksia on syytä arvioida, jotta löydetään erityistä tukea tarvitsevat koululaiset ja oppiaineet. Opetuksessa ja toiseen asteen koulutuksessa pienet kunnat toivovat selkeitä ohjeita suojavarusteiden käytöstä, hygieniasta, opetuksesta, ruokailusta, koulukuljetusten järjestämisestä, opettajainhuoneesta, väistöiloista ja ulkotilojen hyödyntämisestä.

Yleisiä linjauksia tarvitaan myös riskiryhmään kuuluvista koululaisista ja opiskelijoista sekä heidän opiskelustaan ja riskiryhmään kuuluvan henkilöstön työturvallisuudesta ja työvelvoitteista. Opetushallitukselta toivotaan toimintamalli ja ohjeistus oppilaille/perheille, jotka päättävät jatkaa etäopiskelua. Lisäresursoinnin tarvetta on perhetyöhön, tehostettuun tuki- ja erityisopetukseen, terveydenhoitajan päivittäiseen saavutettavuuteen, mielenterveyspalveluihin, oppilashuoltopalveluihin ja kuraattoripalveluihin. Toisen asteen koulutuksessa on tarvetta oppilaan ohjauksen tehostamiseen ja pitkäaikaisten kielteisten vaikutusten tunnistamiseen ja ehkäisemiseen. Kriisin jälkihoidossa ei saa unohtaa opetta-

jien jaksamisen tukea, koulukiusaamisen kitkemistä, nuorisotyötä ja kerhotoimintaa.

Uudistuksia ja hankkeita on syytä lykätä tässä tilanteessa. Pienten kuntien mielestä norminpurkua tulisi jatkaa ja uusista velvoitteista olisi luovuttava, esimerkiksi henkilökunnan kelpoisuusehdoista ja ryhmäkoista. Etäopetuksen tulisi olla mahdollista myös normaaliaikana kunnan omalla päätöksellä. Etäopetusta tulisi myös tehostaa yli kuntarajojen. Pidemmällä aikajänteellä varhaiskasvatuksen opettajien kelpoisuusvaatimuksia tulee tarkastella uudelleen. Subjektiivinen päivähoito-oikeus pitäisi rajata pois.

Ruotsin- ja kaksikieliset kunnat toivovat riittävää siirtymäaika varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa, sillä osa kunnista on lomauttanut henkilöstönsä. Esiopetuksessa koulukuljetusten järjestäminen ja kouluruokien tilaaminen edellyttävät riittävästi valmisteluai- kaa. Koululaiset tarvitsevat koulukuljetusta maaseutualueilla, ja järjestämisestä hidastavat kuljetusliikkeiden lomautukset. Ruotsin- ja kaksikieliset kunnat toivovat, että siirtymäai- kana olisi mahdollista joustaa henkilöstö- ja tilamitoituksista ja että lapsilla olisi mahdol- lisuus jäädä edelleen kotiin pienten ryhmäkokojen turvaamiseksi.

Peruskoulutuksessa ja toisen asteen koulutuksessa tulisi olla riittävä siirtymäaika palata normaaliin. Ruotsin- ja kaksikieliset kunnat toivovat riittävää valtionosuutta tuki- ja eri- tyisopetukseen. Lisäksi on tarvetta erityisopettajien, psykologien, opiskeluhoollon ja eri terapiamuotojen lisäresursointiin. Kunnat toivovat myös ratkaisuja turvallisen ympäris- tön luomiseksi sekä mahdollisuutta jatkaa etäopetusta rinnakkain lähiopetuksen kanssa pienten ryhmäkokojen turvaamiseksi.

Kysymys 18. Mitä mieltä olette korona-aikana käyttöön otettujen digitaalisten käytäntöjen hyödyntämisestä korona- kriisitilanteen normalisoiduttua?

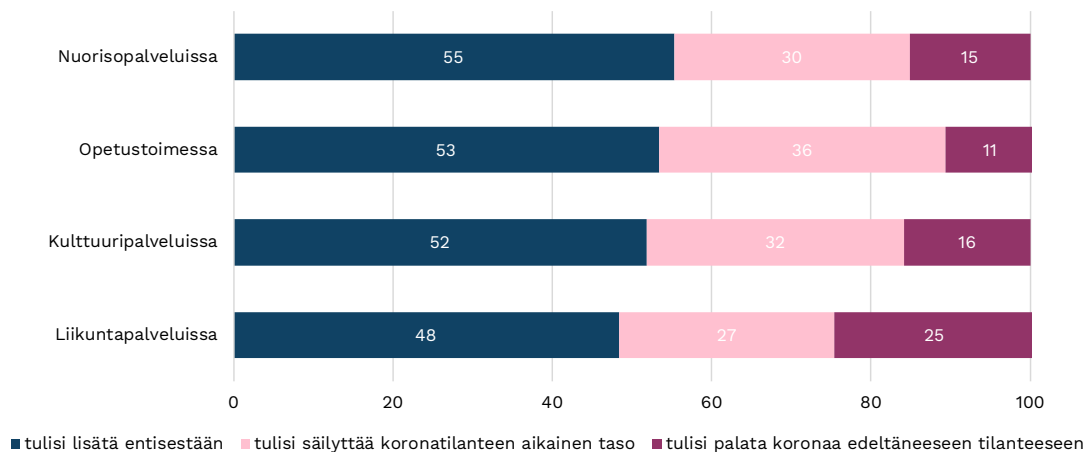
NÄKEMYKSET KORONA-AIKANA KÄYTTÖÖN OTETTUJEN DIGITAALISTEN KÄYTÄNTÖJEN HYÖDYNTÄMISESTÄ KORONAKRIISITILANTEEN NORMALISOIDUTTUA

Noin puolet kunnista (48–55 %) kannattaa korona-aikana käyttöön otettujen digi- taalisten käytäntöjen lisäämisestä entisestään niin opetustoimessa, kulttuuripal- veluissa, nuorisopalveluissa kuin myös liikuntapalveluissa. Vähintään joka neljäs kunta (27–36 %) kannattaa vähintään koronatilanteen aikaisen tilanteen säilyttä- mistä.

Eniten digitaalisten käytäntöjen lisäämistä toivotaan nuorisopalveluissa (55 %).

Liikuntapalveluissa toivotaan eniten (25 %) koronaa edeltäneeseen tilanteeseen palaamista.

Eri kokoluokan kunnista 50 001–100 000 asukkaan kaupungeissa suhtaudutaan kautta linjan positiivisimmin digitaalisten käytäntöjen hyödyntämisen lisäämiseen ja 10 001–20 000 asukkaan kunnissa muita kuntakokoluokkia hieman pidättyväm- min.

Kuvio 10. Kuntien näkemykset korona-aikana käyttöön otettujen digitaalisten käytäntöjen hyödyntämisestä koronakriisitilanteen normalisoiduttua. Vastausten %-jakaumat, N=158-161.

Kuntatyypiverkostojen näkemyksiä aiheesta

Suurten kaupunkien mielestä on hyödynnettävä ja jatkettava sitä digiloikkaa, joka on tapahtunut opetuksessa ja yleisemminkin kunnan palveluissa. Digitalisaatiota on ajateltava lisämahdollisuutena parantaa kunnan palvelujärjestelmän toimivuutta. Myös lainsäädännön muutoksia on selvitettävä ja arvioitava, jotta nämä digikeinot voidaan käyttää hyväksi.

Seutukaupungit näkevät, että etäopetuksen ja digiloikan kokemuksia sekä mahdollisuuksia tulee hyödyntää rohkeammin ja joustavammin opetuksessa eri kouluasteilla myös koronakriisin jälkeen.

Kehyskunnat pitävät tätä erittäin hyödyllisenä.

Pienet kunnat korostavat, että digitaalisia käytäntöjä tulisi ottaa käyttöön enemmän kuin ennen Koronaa. Erityisesti digi- ja etäopetukseen liittyvää kehitystyötä on tarvetta jatkaa.

Ruotsin- ja kaksikieliset kunnat kannattavat syntyneiden digitaalisten käytäntöjen hyödyntämistä ja lisäämistä. Jopa kulttuuripalveluissa kokemukset digitaalisista käytänteistä ovat positiivisia.

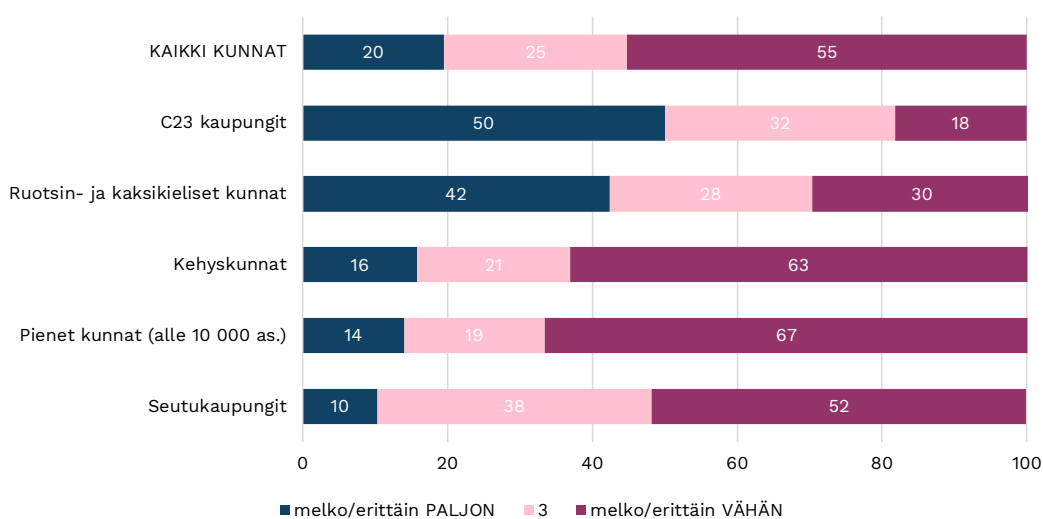
Kysymys 19. Missä määrin koronakriisi ja sen jälkeinen siirtymävaihe aiheuttaa paineita kuntien kotouttamistoimiin sekä vieraskielisen väestön palvelujen järjestämiseen?

NÄKEMYKSET KORONAKRIISIN JA SEN JÄLKEISEN SIIRTYMÄVAIHEEN VAIKUTUKSISTA KUNTIEN KOTOUTTAMISTOIMIIN SEKÄ VIERASKIELISEN VÄESTÖN PALVELUJEN JÄRJESTÄMISEEN

Enemmistö kunnista (55 %) ei koe koronakriisin aiheuttavan paineita kuntien kotouttamistoimiin sekä vieraskielisen väestön palvelujen järjestämiseen. Joka neljäs kunta kokee melko tai erittäin paljon paineita.

Koronakriisin koetaan aiheuttavan paineita kotouttamistoimiin sekä vieraskielisen väestön palvelujen järjestämiseen lähinnä yli 100 000 asukkaan kaupungeissa (67 %) sekä C23-kaupungeissa.

Vähäisimmin paineita koetaan alle 5 000 asukkaan kunnissa sekä kehyskunnissa.

Kuvio 11. Kuntien näkemykset koronakriisin ja sen jälkeisen siirtymävaiheen vaikutuksista kuntien kotouttamistoimiin sekä vieraskielisen väestön palvelujen järjestämiseen. Vastausten %-jakaumat, N=154.

Kuntatyyppiverkostojen näkemyksiä aiheesta

Suurten kaupunkien näkökulmasta kriisin vaikutukset kohtaavat sellaisia aloja, joilla on enemmän maahanmuuttajataustaista työvoimaa. Tämä aiheuttaa paineita ja lisäresurssitarvetta kaupunkien toimintaan laajemmin, esimerkiksi sosiaalitoimeen ja kouluihin seillä maahanmuuttotataustaisten kasvava palvelutarve koettelee erityisesti suuria kaupunkeja.

Seutukaupungeissa paineita on asiassa melko vähän ja se kohdistuu lähinnä resurssien riittävyteen ja sen turvaamiseen.

Kehyskunnissa tämä ei ole keskeinen haaste.

Pienet kunnat tuovat esiin, että moni kehitysprosessi on keskeytynyt tai viivästynyt, josta seuraa ongelmia oppilaitoksissa ja yrityksissä. Jos koronakriisin myötä pakolaisia ei saavu paikkakunnalle, tulee tämä vaikuttamaan ko. palveluiden järjestämiseen.

Ruotsin- ja kaksikielisten kuntien näkemykset jakaantuvat tässä asiassa. Koronakriisi on vaikeuttanut, jopa pysäyttänyt, kotoutumisprosessin rajoitettujen kontaktien, koulujen etäopetuksen ja harrastustoiminnan lakkauttamisen vuoksi. Kunnilla on myös ollut suuria haasteita saada käännetyksi koronaan liittyviä ohjeistuksia useilla eri kielillä ja siten informoida vieraskielistä väestöä koronasta. Kunnille on myös haaste informoida eri kieliryhmille siitä, miten kunnan palveluja avataan asukkaille. Haasteet muodostuvat muun muassa siitä, miten löydetään kääntäjät joka kielelle, miten ehditään aikataulullisesti kääntämään uudistuvat ohjeistukset jatkuvasti muuttuvan tilanteen vuoksi ja millä viestintäkanavilla saavutetaan eri kieliryhmät.

Kysymys 20. Millaista tukea kuntanne toivoo valtiolta, Kuntaliitolta tai muilta toimijoilta kielellisen vähemmistön oikeuksien turvaamiseksi koronakriisin jälkihoidossa?

Kuntatyypiverkostojen näkemyksiä aiheesta

Suuret kaupungit – ei kirjallista vastausta kuntatyypiverkostolta.

Seutukaupungit toivovat riittäviä ohjeistuksia vähemmistökielet huomioiden, täsmätukea kotoutujille poikkeustilanteessa johtuen sekä kotoutumisen kehittämishankkeita.

Kehyskunnat toivovat tulkkaukspalveluiden saatavuuden turvaamista.

Pienet kunnat toivovat selkeitä ohjeita ja suosituksia. Tarvetta on saamenkielisten palveluiden ja tiedottamisen lisärahoituksen. Lisäksi tarvetta on uudentilanteille toimintatavoille muun muassa yhteistyömalleille jo koronakriisin aikana.

Ruotsin- ja kaksikielisten kuntien mielestä valtiolla olisi koronakriisin hoidossa ruotsin kielen osalta parantamisen varaa. Kunnat toivovat taloudellista tukea käännös- ja tulkkitoimintoihin sekä valmiiksi käännettyjä ohjeistuksia eri kieliryhmille. Erittäin tärkeää on informaatio sosiaalipalveluista ja yritystukitoimenpiteistä. Kuntaliitto voi osallistua informaation välittämiseen. THL:n psyykkiseen hyvinvointiin liittyvästä toiminnasta on viestittävä laajasti, jotta kotoutujat voivat hakea apua koronakriisin aiheuttamiin huoliin.

Liite 1. Kuntatyypiverkostojen kuvaukset

Suuret kaupungit – Kuntaliiton kaupunkipoliittinen työryhmä

Kuntaliiton kaupunkipoliittinen työryhmän työ alkoi vuonna 2005. Sen muodostavat maamme 23 suurinta, yli 50 000 asukkaan kaupunkia sekä kaksi pienempää maakuntakeskusta (Kajaani ja Kokkola). Verkoston jäsenenä ovat kaupunginjohtajat ja työryhmän jäsenkaupungeissa asuu kaikkiaan 2,5 miljoonaa asukasta.

Ryhmän seuraa kaupunkien kehityksen kannalta ajankohtaisia asioita ja ottaa kantaa valtiollaan ja Kuntaliiton päätöksenteossa esille tuleviin asioihin kaupunkien näkökulmasta. Työryhmän tarkoitus on tehostaa suurimpien kaupunkien erityiskysymysten huomioonottamista päätöksenteon, tutkimuksen ja edunvalvonnan keinoin eri yhteyksissä. Kaikki maamme 23 suurinta kaupunkia vastasivat kyselyyn ja kaikkiaan 18 kaupunkia osallistui sen kyselyn tulosten analysointiin.

Seutukaupungit – seutukaupunkiverkosto

Seutukaupunkiverkostossa on mukana 56 kaupunkia. Verkoston kaupungit kattavat pitkälti kaikki seutukaupunkien määritelmään sopivat kaupungit muutamien mahdollisin poikkeuksin. Seutukaupungit ovat oman palvelu- ja talousalueensa keskuksia tai keskuspareja, mutta eivät maakuntiansa keskuksia. Seutukaupunkien väkiluku on yleensä suurempi kuin 15 000 asukasta ja yhteensä seutukaupungeissa asuu lähes miljoona asukasta. Seutukaupungeissa syntyy merkittävä osa maamme viennistä ja ne ovat teollisen Suomen kivijalka.

Kehyskunnat – kehyskuntaverkosto

Kuntaliiton koordinoimassa kehyskuntaverkostossa on mukana 28 suuren kaupungin kehyskuntaa seitsemältä kaupunkiseudulta (Oulu, Kuopio, Jyväskylä, Tampere, Turku, Lahti ja Joensuu). Verkosto on perustettu vuonna 2015 jäsentensä yhteisen edunvalvonnan edistämiseksi.

Verkosto haluaa kirkastaa kehyskuntien roolia ja merkitystä niin seudullisella kuin kansallisellakin tasolla. Verkoston kunnissa asuu kaikkiaan 470 000 asukasta ja ne ovat merkittävä osa kaupunkiseutujensa elinvoimaa. Esimerkiksi Tampereen seudulla kehyskuntien osuus koko kaupunkiseudun väestöstä on 40 %, Turun seudulla ja Lahden seuduilla 36 %. Kehyskunnat haluavat luoda ja lisätä kansallista kilpailukykyä ja hyvinvointia kaupunkiseutujen yhteistyötä vahvistamalla. Kehyskuntien merkitys osana kaupunkiseutujen työssäkäyntialueita on myös tärkeä. Kehyskunnissa sijaitsee noin 31 000 yritystoimipaikkaa, joissa työskentelee 90 000 työntekijää. Liikevaihtoa niistä kertyy yhteensä 22 200 M€ vuodessa.

Pienet kunnat – pienten kuntien verkosto

Pienten kuntien verkosto aloitti toimintansa vuoden 2019 joulukuussa ja se on keskustelu- ja kehittämisfoorumi alle 10 000 asukkaan kuntien kunnan- ja kaupunginjohtajille. Vuoden 2019 lopussa maassamme oli 138 alle 5000 asukkaan kuntaa ja 5 001–10 000 asukkaan kuntia oli kaikkiaan 74. Näistä 212 kunnista verkostoon kuuluu jo nyt 171 kuntaa. Verkosto järjestää lähitapaamisia ja etäkokouksia ja sen valmisteluryhmässä on mukana noin 50 kuntaa ja WhatsUp-ryhmässä yli 100 kuntaa. Verkoston toimintaa linjaa puheenjohtajisto, joka edustaa erilaisia pieniä kuntia eri puolelta maata.

Tehtyyn kyselyyn vastasi kaikkiaan tasan 100 pientä kuntaa (alle 10 000 asukkaan) kuntaa eli 47 % kokoluokan kunnista. Ahvenanmaalta saadut 8 vastausta käsitellään tässä yhteenvedossa ruotsin- ja kaksikielisten kuntien verkoston yhteenvedossa. Tämä yhteenvedo koskee siten 92 kunnan vastausta eli kolmasosaa kaikista kunnista.

Ruotsin- ja kaksikieliset kunnat - nätverket svensk- och tvåspråkiga kommuner

Det finns 49 st svensk- och tvåspråkiga kommuner i Finland. Av dem är 16 st enspråkigt svenska på Åland och 33 tvåspråkiga kommuner på fastlandet (Österbotten, Egentliga Finland, Nyland och Kymmenedalen (Pyttis). I de åländska kommunerna bor 29 000 invånare och ca 80 procent av dessa har modersmål svenska. De flesta kommuner är små med 400–2000 invånare. Mariehamn har 11 600 och Jomala 5200.

Av de 33 tvåspråkiga kommunerna på fastlandet har 15 st majoritetsspråk svenska. Dessa ligger framför allt i Österbotten, Egentliga Finland samt östra och västra Nyland. Kommunerna varierar stort i invånarantal där de minsta har runt 2000 invånare och den största, Helsingfors över 600 000. Sammanlagt har drygt 272 000 personer svenska som modersmål i Finland.

Nätverksarbetet koordineras i svenska teamet på Kommunförbundet med bl.a. ett digert kursutbud, information på svenska (Kommuntorget), en egen whatsappgrupp för kommundirektörerna o.s.v.

I och med att kretsarna är små bygger mycket på personliga kontakter och trösklen är låg för de svensk- och tvåspråkiga kommunerna att ta kontakt med Kommunförbundet.

Liite 2. Kyselylomake

Kuntapulssi-kysely extra 1/2020

Kysely koronakriisistä ja sen jälkihoidosta kunnissa 2020

Hyvä kunnan-/kaupunginjohtaja,

Valtioneuvoston kanslia on pääministeri Sanna Marinin johdolla asettanut 8.4.2020 Martti Hetemäen johtaman valmisteluryhmän tekemään 31.5.2020 mennessä suunnitelman koronakriisin jälkihoitoa koskevista toimenpiteistä ja niiden valmistelusta. Valmisteluryhmä on lähestynyt Suomen Kuntaliittoa 22.4.2020 ja pyytänyt apua saadakseen valmistelun tueksi eri kokoisten kuntien näkemyksiä ja toiveita kriisin jälkihoidon osalta. Kuntien näkemyksiä tarvitaan tukemaan valmisteluryhmän työtä, jota käsitellään valtioneuvostossa ensi kerran jo maanantaina 4.5.2020.

Kuntaliitto on ryhtynyt toimenpiteisiin avunpyynnön saatuaan ja kokoaa nyt yhdessä teidän kanssanne parhaan mahdollisen näkemyksen niistä toimenpiteistä ja niiden vaiheistuksesta, joilla koronavirus –kriisin jälkihoito ja Suomen jälleenrakennuksen suunnittelu voitaisiin toteuttaa mahdollisimman järkevästi.

Kartoitamme kuntien tilannetta oheisen sähköisen kyselyn avulla. Korostamme, että vastauksenne ovat luottamuksellisia. Kyselyn tulokset raportoidaan siten, että yksittäisiä vastaajia ei voi tunnistaa. Kyselyn tietoja käsitellään oheisen tietosuojalomakkeen mukaisesti.

Kyselyyn vastaaminen vie arviolta noin 20 minuuttia. Toivomme vastauksianne tähän kyselyyn erittäin pikaisella aikataululla, viimeistään keskiviikkona 29.4.2020. Pahoittelemme meistä riippumatonta tiukkaa aikataulua.

Löydätte Kuntaliiton asiantuntijoiden työstämiä tausta-aineistoja koronakriisin vaikutuksista eri toimialoille Kuntaliiton verkkosivulta osoitteesta <https://www.kuntaliitto.fi/ajankohtaista/2020/kysely-koronaviruskriisin-jalkihoidosta-kunnissa>. Samalta verkkosivulta löydätte myös kyselylomakkeen mahdollista etukäteistutustumista varten.

Linkki kyselyyn: <https://link.webpolsurveys.com/S/7EC2C81648B53CB4>

Kiitokset vaivannäöstänne!

Lisätietoja kyselystä antavat:

Yhteysjohtaja Jose Valanta, jose.valanta@kuntaliitto.fi (p. 050 523 1116) ja tutkimuspäällikkö Marianne Pekola-Sjöblom, marianne.pekola-sjoblom@kuntaliitto.fi (p. 050 337 5634).

Kuntapulssi-kysely extra 1/2020:

Kysely koronakriisistä ja sen jälkihoidosta kunnissa 2020

Henkilötietoja käsitellään oheisen tietosuojaselosteen mukaisesti:

https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/Kuntaliiton%20asiakasrekisterin%20tietosuojaseloste_SU.pdf

Taustatiedot

Vastaajan kunta: (valmis kuntavalikko)

Vastaajan asema:

- a) kunnan-/kaupunginjohtaja
- b) pormestari
- c) jokin muu asema, mikä?

Kuntien tehtävät ja velvoitteet

Kys 1. Kuinka tarpeellisenä pidätte seuraavien, maan hallituksen valmistelemien, kunnille uusia tehtäviä aiheuttavien hankkeiden toteuttamista nykyisessä koronakriisitilanteessa?

Arvioikaa kunkin hankkeen tarpeellisuutta asteikolla 1-5; 1=ei lainkaan tarpeellista,... 5=erittäin tarpeellista.

	1	2	3	4	5
1 Hoitajamitoituksen nostaminen nykyisestä	1	2	3	4	5
2 Hoitotakuun kiristäminen	1	2	3	4	5
3 Oppivelvollisuuden nostaminen	1	2	3	4	5
4 Kunnan palveluvelvoitteiden yleinen laajeneminen	1	2	3	4	5
5 Uusien kansallisten kehittämishankkeiden käynnistäminen	1	2	3	4	5
6 Jotain muuta, mitä? _____	1	2	3	4	5

Kys 2. Tulisiko kuntien nykyisiä tehtäviä tai velvoitteita karsia epidemian koronakriisin aiheuttaman kuntatalouden kriisin vuoksi?

- a kyllä
- b ei
- c eos

Jos vastasitte edelliseen kysymykseen kyllä, mitkä ovat mielestänne kolme (3) tärkeintä kuntia koskevaa tehtävää tai velvoitetta, joita tulisi karsia, ja millä aikajänteellä?

1= välittömästi, 2= hallitussa irtautumisvaiheessa v. 2020, 3=jälleenrakennusvaiheessa v. 2021 alkaen.

	Palvelun karsimisen aikajänne		
	1 välittömästi	2 hallitussa irtautumisvaiheessa (v. 2020)	3 jälleenrakennusvaiheessa (v. 2021 alk.)
Tehtävä 1: _____	1	2	3
Tehtävä 2: _____	1	2	3
Tehtävä 3: _____	1	2	3

Kys 3. Tulisiko henkilöstön kelpoisuusehtoja tai tarkkarajaisia tehtäväkuvia mielestänne väljentää (koronakriisin seurauksena) ?

- a kyllä
- b ei
- c eos

Jos vastasitte edelliseen kysymykseen kyllä, minkä tehtävien kelpoisuusehtoja tai tarkkarajaisia tehtäväkuvia tulisi väljentää ja millä aikajänteellä?

Mainitkaa max kolme (3) tehtävää ja niitä koskeva väljentämisen aikajänne.

1= välittömästi, 2= hallitussa irtautumisvaiheessa v. 2020, 3=jälleenrakennusvaiheessa v. 2021 alkaen.

	Väljentämisen aikajänne		
	1 välittömästi	2 hallitussa irtautumisvaiheessa (v. 2020)	3 jälleenrakennusvaiheessa (v. 2021 alk.)
Tehtävä 1: _____	1	2	3
Tehtävä 2: _____	1	2	3
Tehtävä 3: _____	1	2	3

Talous

Kys 4. Mitä koronakriisin aiheuttamia taloudellisia vaikutuksia tulisi mielestänne kompensoida kunnille? (avo)

Kys 5. Mikä olisi mielestänne kompensaation oikea taso ja millä periaatteella kohdennuksen pitäisi tapahtua? (avo)

Kys 6. Mitkä olisivat mielestänne hyviä investointihankkeita kuntatalouden kannalta tässä koronakriisitilanteessa ja miten ne tulisi rahoittaa? (avo)

Kys 7. Millä keinoin kuntien talouden kestävyys voidaan mielestänne koronakriisin jälkeen varmistaa ja miten arvioitte kuntien selviävän tulevista investoinneistaan? (avo)

Sosiaali- ja terveystalot

Kys 8. Mitä mieltä olette SOTE-uudistuksen valmistelusta ja sen aikataulusta nykyisessä koronakriisin aiheuttamassa tilanteessa?

- a valmistelua jatkettava hallituksen alkuperäisen suunnitelman mukaisesti
- b valmistelua jatkettava nopeutetulla aikataululla
- c valmistelu keskeytettävä koronakriisin ajaksi
- d valmistelusta tulisi luopua kokonaan
- e jollain muulla tavalla, miten?

Kys 9. Kuinka tarpeellisena pidätte sellaista sote-palveluja koskevaa kartoitusta, jossa selvittäisiin yhtäältä ne asiakasryhmät, joiden palvelutarve edellyttää lähityöskentelyä ja toisaalta ne, joiden palvelutarpeeseen voitaisiin vastata etäpalveluilla?

Arvioikaa asteikolla 1-5; 1=ei lainkaan tarpeellista,... 5=erittäin tarpeellista.

Elinkeinopoliittika ja yhdyskuntarakentaminen

Kys 10. Miten hyvin kunnassanne pystytään mielestänne suunnittelemaan akuutin koronakriisin yli meneviä pidemmän aikavälin kehittämistoimia ja uusia ratkaisuja elinvoiman edistämiseen?

Arvioikaa asteikolla 1= erittäin huonosti, 5=erittäin hyvin, 0=liian aikaista arvioida

Kys 11. Mitä toimenpiteitä valtiolta tarvitaan kuntien elinvoiman vahvistamiseksi? (avo)

Kys 12. Tulisiko työllisyyspalvelujen toimivuutta mielestänne tehostaa avaamalla työ- ja elinkeinotoimiston työvoimapalvelujen asiakastietojärjestelmä (URA)?

a kyllä, mutta vain työllisyyskokeiluun osallistuvilla kunnilla

b kyllä, kaikilla kunnilla

Kys 13. Millä aikajänteellä edellä mainittu asiakastietojärjestelmä pitäisi mielestänne avata?

a välittömästi

b hallitussa irtautumisvaiheessa v. 2020

c jälleenrakennusvaiheessa v. 2021 alkaen

Kys 14. Millä aikataululla valtion ja kuntien tulisi käynnistää yhteinen selvitys koronakriisin vaikutuksista kunta- ja aluetalouteen sekä elinkeinorakenteeseen?

a välittömästi

b hallitussa irtautumisvaiheessa v. 2020

c jälleenrakennusvaiheessa v. 2021 alkaen

Kys 15. Hidastaako koronakriisi yhdyskuntarakenteen infrainvestointeja kunnassanne?

a ei hidasta

b kyllä hidastaa

Jos vastasitte edelliseen kysymykseen kyllä, millaisia toimenpiteitä tulisi tehdä yhdyskuntarakenteen infrainvestointien nopeuttamiseksi? _____ (avo)

Kys 16. Onko kunnassanne sellaisia asuntotuotannon hankkeita, joiden käynnistymistä infra- tai muun avustuksen saaminen nopeuttaisi? _____ (avo)

Opetus- ja kulttuuripalvelut

Kys 17. Mitä asioita tulisi erityisesti huomioida, jotta koulujen opetus käynnistyisi koronakriisin jälkeen mahdollisimman kivuttomasti oppilaiden arjen ja opetustyön sujuvuuden näkökulmasta? (avokysymyksenä)

- 1 Varhaiskasvatuksessa? _____
2 Esiopetuksessa? _____
3 Peruskoulussa? _____
4 Toisen asteen opetuksessa? _____

Kys 18. Mitä mieltä olette korona-aikana käyttöön otettujen digitaalisten käytäntöjen hyödyntämisestä koronakriisitilanteen normalisoiduttua?

1=tulisi lisätä entisestään, 2=tulisi säilyttää koronatilanteen aikainen taso, 3=tulisi palata koronaa edeltäneeseen tilanteeseen

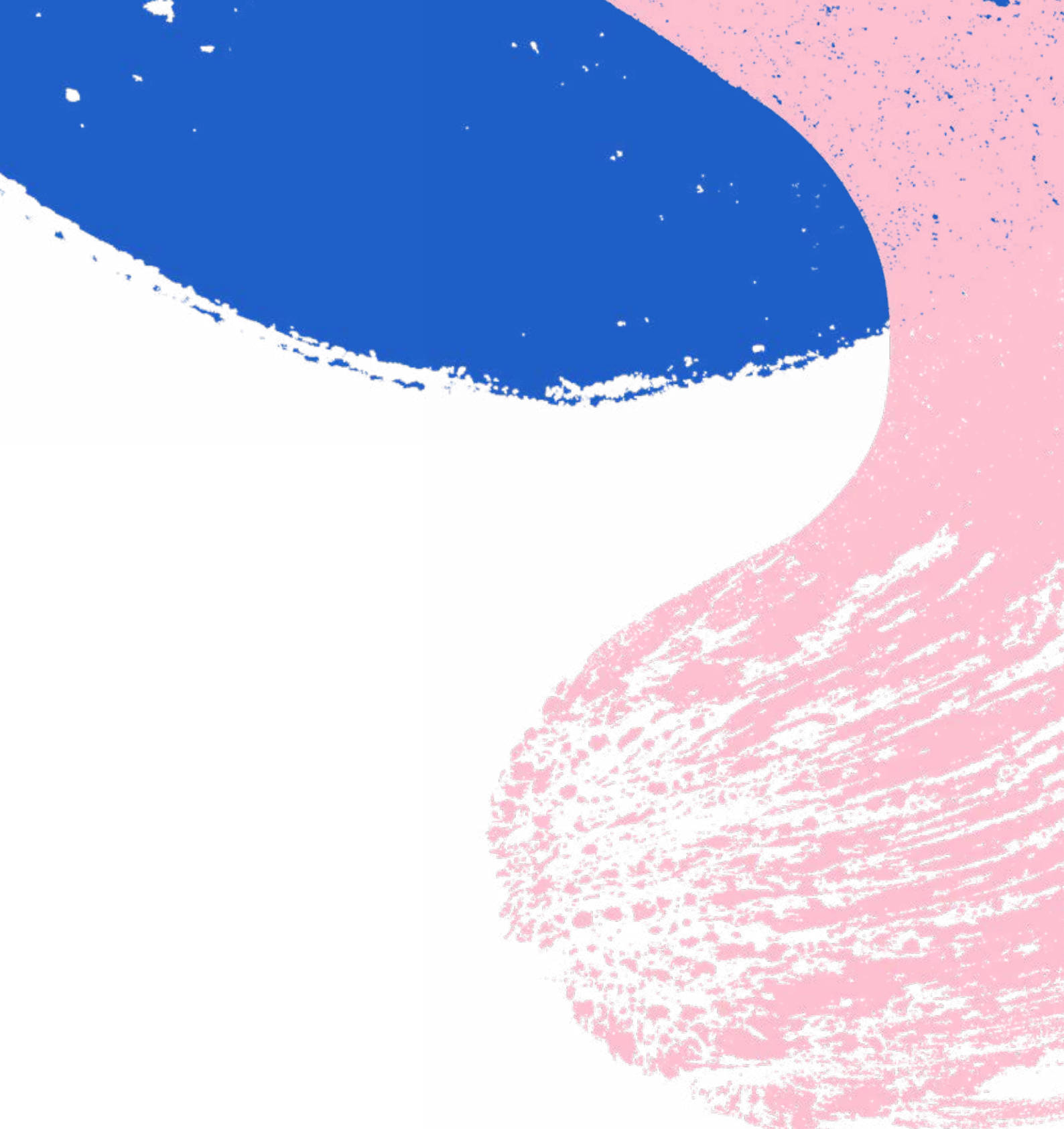
1 Opetustoimissa	1	2	3
2 Kulttuuripalveluissa	1	2	3
3 Liikuntapalveluissa	1	2	3
4 Nuorisopalveluissa	1	2	3

Kys 19. Missä määrin koronakriisi ja sen jälkeinen siirtymävaihe aiheuttaa paineita kuntien kotouttamistoimiin sekä vieraskielisen väestön palvelujen järjestämiseen?

Arvioikaa asteikolla 1-5; 1= erittäin vähän, 5=erittäin paljon.

Millaisia paineita? _____ (avo)

Kys 20. Millaista tukea kuntanne toivoo valtiolta, Kuntaliitolta tai muilta toimijoilta kielellisen vähemmistön oikeuksien turvaamiseksi koronakriisin jälkihoidossa? _____ (avo)

Koronakriisi ja sen jälkihoito kunnissa 2020 - koontiraportti

Helsinki 2020

